

ekmek ve gül

Bizim büyük çaremiz:
Birlikteliğimiz 3

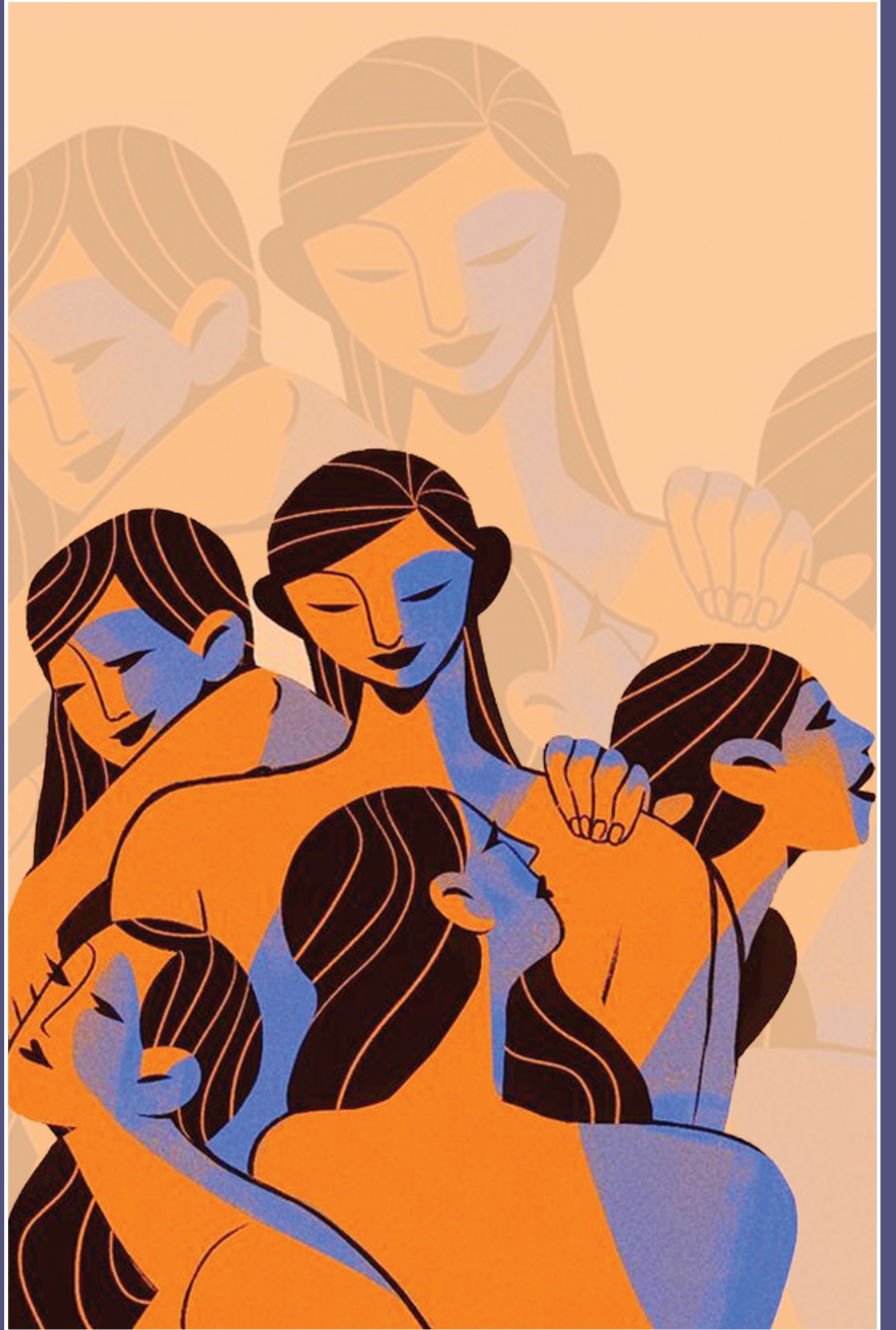
Organik sömürü! 8

Oy hakkının
işçi kadınları 11

İlkel dönemden
kapitalist düzene:
Eşitlik 18

BOŞUNA DEĞİL...

İÇİNDEKİLER

Bizim büyük çaremiz: Birlikteliğimiz.....3	Sevda Karaca
2019 daha çok sokağa çıktığımız bir yıl olmalı.....4	
'2019 kadınlar için kolay bir yıl olsun'.....4	Ayşe Öz
Ürünlerimizin kullanılmadığı bir yıl olması dileğiyle.....5	Ayhan Aydoğan
Biz aç kalabiliriz ama çocuklarımızı aç bırakmayız.....6	Adile Doğan
Yarınımı görememek beni korkutuyor.....6	
Hiçbir şeye mecalim kalmıyor.....7	Eren Saran
Organik sömürü!.....8	Nuray Öztürk
Değil 2 bin 4 bin lira olsa yetmez!.....10	Suna Özdal
AKP artık bizim için 'kapsam dışı'.....10	
TARİH: Oy hakkının işçi kadınları.....11	Müslime Karabatak
SINIRLARIN ÖTESİNDE.....12	Berivan Balkay
Albatros'un kız kardeşleriyiz.....13	Fadime Güneş Polat
İÇİMİZDEN BİRİ: Sevim.....14	Meltem Teker
FİLM: Roma.....15	Hilal Tok
Asıl mağdur nafakaya mecbur bırakılan kadın.....16	Gözde Meydan
Bu şehri en iyi kadınlar yönetir.....17	Başak Edge Gürkan / Dilek Omaklılar
İlkel dönemden kapitalist düzene: Eşitlik.....18	Hilal Tok
O dolap kaç aydır boş haberiniz var mı!.....20	Yasemin Akpınar
Arabulucu aza ikna, daha doğrusu mecbur ediyor.....20	
'Emekli olabilmek için yeniden çalışmaya başladım'.....21	Elif Ekin Saltık
SAĞLIK: Depresyon.....22	Uzm. Dr. Senem Aslan
MEKTUBUMUZ VAR.....23	
KİTAP: Yaşam Çizgileri.....24	Gülşah Kaya

2018'in Ağustos ayıydı; patronlar kraliçesi Güler Sabancı, tek adam yönetiminin Yeni Ekonomi Programı'nı açıklayan damat bakana rüzgârda saçları savrula savrula övgüler yağdırıyor; "Sayın Bakanımız söylediğini yapan kişidir, Türkiye'nin, ülkemizin hak ettiği dönüşümü gerçekleştireceğine olan inancımız tamamdır" diyordu. 2019'un ilk günlerinde gazetelere bir haber düştü; Meğer "iktidarın ülkenin hak ettiği dönüşümü gerçekleştireceğine inancı tastamam" olan Sabancı ailesi maaile Malta vatandaşı olmuş; yatırım ile vatandaşlık kazanma yoluyla, yani parası neyse karşılığını vererek...

Tam da Sabancı ailesine "hayırlı işler" denilen saatlerde Bursa'da 59 yaşındaki temizlik işçisi Emine hanımın, müdürün attığı boş çikolata kutusunu dikiş kutusu yapmak üzere aldığı için hırsız damgasıyla tazminatsız işten çıkarıldığını, hakkını aramak için mahkeme yolunu tutan kadının 8 yıl süren davasının müdür lehine sonuçlandığını okuduk. Ülkeyi hamuduyla götürüp geminin batacağını anladığında güvenli kıyılarına yelken açarken patronlar, geriye kalanlara patronun artığı bir boş çikolata kutusunun bile çok görüldüğünü gösteren

bu elim tesadüf, adeta yaşadığımız sürecin bir özeti gibi dikiliverdi karşımıza.

Etkileri çoktan başlayan, saldırdığı korku yalnızca ekmeğimizi değil içimizdeki gelecek ümidini de küçülten kriz işte böyle sere serpe gün ışığına çıkarıverir gerçekleri: Krizi yaratanlar bizden çaldıklarıyla filikalara atlayıp giderken, geriye kalan yoksullara, bu topraklardan başka sığınacak limanı olmayanlara "ne halin varsa gör" bile bırakmaz. Artıkları bile değerli olan leş yiyiciler olarak, artıklarını korumaya devleti, adaleti, kolluğu, medyayı bekçi eder de gider.

Hal böyleyken...

Boşuna değil Ekmek ve Gül dergisinin krizle çalkalanacağı belli olan, karamsarlıkla başlanan 2019 yılının ilk sayısının işçi kadınların öfkesi ile dolu olması. Evlere sürekli icra belgesi götürmek zorunda olan PTT işçisi bir kadının yalnızca sezgileriyle değil, somut gerçeklikleri kendi halini bilecek, kendine benzerlerin hallerinden süzerek anlattığı gibi; gidişat iyi değil. Ege Üniversitesi işçisi kadının anlattığı "git" denilince şehrin bilinmez bir yerine gitmek zorunda kalınan, "gel" denilince köle gibi gelen çalışma koşulları bu ağır kriz günde-

mi ortasında daha da zorlaşırken, Mamaklı Seda'nın mahallesinde kurulu bir kadın derneğinden güç alarak kendisine kölelik koşulları dayatan patronunun karşısına değme hukukçulara taş çıkaran bilgisi ve yalnız olmamanın yarattığı bilinci ile dikilmesi; yaptığıyla yol göstermesi tesadüf değil. Boşuna değil "Ne yapacağız?" sorusuna hep aynı cevabı veriş kadınların: Bir araya geleceğiz, birlikte mücadele edeceğiz...

Evet, o malum soruya dönüp dönüp hep aynı cevabı verdiğimiz doğrudur. Ama unutulmamalı ki; henüz denemediğimiz yol da odur.

Hiçbir söz boşluğa doğmaz; akan hayata eklenir. Bu dünya bizden önce de görüp geçirdi benzer zamanları, bizden önce de düşündü insanlar bizim sorduğumuz soruları, bizden önce de verdiler verdiğimiz cevapları...

Bütün cevaplar, kendilerinden önce edilmiş sözlerin, yaşanan benzer zamanların benzer sorularının izini taşıyor...

Bundandır "Ne Yapmalı" sorusuna hep aynı cevabı verme cüretimiz: Bir araya geleceğiz, birlikte mücadele edeceğiz.

2019'a sözüümüz budur!

ekmek ve gül

posta@ekmekvegul.net

evrensel	Günlük EVRENSEL gazetesinin ücretsiz özel ekidir.	Yönetim Yeri: Adres: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL	Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama AŞ
	Türü: Yaygın süreli Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti. Adına Sahibi: Cemal Dursun Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat Sorumlu Yazışmaları Müdürü: Görkem Kınacı	Tel: 0850 302 20 67 Fax: 0212 654 15 04	Baskı: SM Matbaacılık Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sokak. No:10 (A Blok) Yenibosna-Bahçelievler / İSTANBUL Tel: 0 212 654 94 18

Bizim büyük çaremiz: Birlikteliğimiz

Sevda KARACA

Karamsarlığın karıncaların ekme kırıntısını sardığı gibi içimizi sardığı bir yıla başladık. Tevekkeli değil, yılbaşı sofraları biraz tenhalaştı, ikramlar sanki biraz tavsadı bu yıl, beklentiler de dilekler de biraz fakirleşti gibi. Yarın işten atılmamaya dua, öbür gün çocuğun servis parasını ödemeye çaba, günlük ihtiyaçlar listesinden bir şey daha eksiltmeye gayret, giderek artan ve boğazı sıkı hale gelen boğulmuşluk hissiyle cebelleşme... Malum; kriz, yalnızca bir "gündem" değil, etkileri yeni yıldan beklentilerimizi bile belirleyen, gündelik hayatımıza çoktan yansımış bir "zor" aynı zamanda.

Öyle bir dönem ki, kişisel olan ne varsa onun bir o kadar toplumsal ve siyasal olduğu daha bir seriliyor orta yere... Kaçmak mümkünatsız; yalnız evin dört duvarı arasında değil, içinin dört duvarı arasında yaşadığın da yalnızca senin derdin değil... Bize benzer herkesin derdi aynı.

Bu; hem çaresizliğin hem de çarenin aynı kaynaktan beslendiğini gösteren ortaklığımız aslında.

Çaresizlik ortaklığı; korku ikliminin ayazı sertleşirken insanın insana düşman edildiği, en yakınındakine bile güvenmemenin salık verildiği, herkesin herkesten kuşkuya düştüğü melekette birliktelik hareket etme zorunluluğunu anlamamız "Eee nasıl olacak şimdi?"si...

Çare ortaklığı; çünkü tek başına ne yaparsak yapalım kaçamayacağımız bu toplumsal gerçeklik aynı zamanda kiminle aynı gemide olduğumuzu da daha iyi gördüğümüz ve bunun için tüm önyargılardan sıyrılıp birlikte yola düşmekten başka çaremizin olmadığını anladığımız o sınır noktası.

BİZ KADINLAR NE YAPACAĞIZ?

Bu krizin ortasında iktidarın "her şeyin fevkalade yolunda" olduğunu göstermeye çabaladığı bir seçim sürecinin sath-ı mailine de girmiş durumdayız. Yerel seçimlerin "halkın günlük ihtiyaçlarının, insani yaşam koşullarının sağlanması" gibi meseleleri tartışarak değil, hep "büyük resmi görmek" zorunda bırakan koşullarda yapıldığı ülkemizde; önümüzdeki seçimlerin ana meselesi de ağırlaşacak olan krizin faturasının kime nasıl ödetileceği olacak.

O zamana kadar iktidar bir yandan "her şey gül-lük gülistanlık" algısı yaratmak bir yandan da kitleleri kendi etrafında yedeklemek için "yedi düvelin saldırısı, milli bekanın önemi, yerli ve milli hedeflere dönük saldırılar" söylemine sığınmak zorunda. Bir yandan her şeyi ne kadar da iyi hal yoluna koyduklarını anlatırken, diğer yandan da kötüye giden her şeyin müsebbibinin kendi çıkar çevresi dışındaki herkes olduğuna "herkesi" inandırma derdine düşecek. İktidarın bu çelişkinin halka yansması ise bir yandan hiçbir şeyin yolunda gitmediği bilgisini her an

somut olarak yaşarken, yaşananların gerçek nedenlerinin ne olduğuna ilişkin yaratılan algı yanılmasının ortasında zihin bulanıklığı olacak.

Görünen o ki 2019 bize daha fazla oranda iktidarın yarattığı o toz ve gaz bulutunu dağıtma, gerçekleri gösterme sorumluluğu yüklüyor. Çaresizlik duygusunu çarenin biz olduğumuz bilgisine değiştirmek sorumluluğu... Ve gerçekleri söylemenin giderek daha zorlaştığı, giderek daha fazla bedel ödettiği bu memleket koşullarında daha fazla cesaret, daha fazla birliktelik yaratma zorundalığı...

Cesaretin istediği takatten, vaat ettiği ümitten mahrum olunan zamanlarda ne büyük bir söz; daha fazla cesaret, daha fazla birliktelik yaratma zorundalığı! Sözü sadece inada ve hamasete emanet etmeyip, hayatın gerçeğiyle doldurmak lazım elbette... Mesela; çok iyi biliyoruz ki gerçeği söylemek kişisel bir cesaret meselesi değildir. Gerçek denilen şey ne kadar toplumsalsa, gerçeğin yaygınlaşması ve doğru yerini bulması da o kadar toplumsala, toplumsallaşmaya ihtiyaç duyar. Demek ki üzerimize düşen temel şeylerden biri de, gerçeği birlikte söyleyebileceğimiz kişilerin sayısını artırmak.

Bu, hiçbir zaman kolay olmadı, ve şimdi daha zor. Çünkü her şeyin siyasallaştığı ve hiçbir sözün siyaset yapmaktan azade olmadığı bu koşullarda siyasetin kendisi yasak.

"Peki ne yapacağız?" sorusu tarihi bir soru olarak karşımızda duruyor. Biz kadınlar ne yapacağız?

Yanıtı zor bir soru. İnsanların sosyal medya hesaplarında bir şey yazmasının bile cezaevi tehdidiyle sınırdığı, gündelik hayat zorlaştıkça insanların daha da içe kapandığı, kimse-nin kimseye güveninin kalmadığı, düşmanlıkların arttığı, bilinçlerin ve hafızaların daha dün olanı bile özümseyemeyecek derecede gündelik değişimlerle istila edildiği bu kriz çağında "Ne yapacağız?" sorusu yalnızca bireysel değil, kolektif bir soru olduğu için, cevabı epey zor...

Ama unutmayalım ki bu sorunun cevabını örneğin Fransa'da sokaklara çıkan Sarı Yelekliler hareketine dahil olan bir Fransız kadın da bilmiyordu daha düne kadar. Ya da Macaristan'da zorunlu yıllık fazla mesai süresinin 250'den 400 saate çıkarılmasına tepkisini yüzbinlerce insan arasına katılarak gösteren Macar kadın da... Ancak öfke bir yangın ateşine dönüşürken, o ateşin aynı zamanda bir şeyler pişirdiğini de bilmek gerek. Bu kadim bilgi, kadınların hafızalarında gizli.

ÇOK OLANI BİRLEŞTİRMEK İÇİN ÇOK ÇALIŞACAGIZ

2019, kadınlar arasında belki hiç görünmeyen, belki de popüler mecraların akırına hiç girmeyecek olan, sessiz ama bir o kadar da derin ve kararlı bir çalışmanın yılı olacak. 2019, zamanı geldiğinde sarsa, gümlere gümlere bir araya gelecek kadınlar arasında güç biriktirme, derinleşme, özgüven geliştirme yılı olmak zorunda bizim için. Zoru aşmanın yollarını birlikte bulabilme zeminini yaratmak için her türden sorunun cevabını birlikte aradığımız, konuştuğumuz, sordüğümüz, cevapladığımız ikna olmadıysak bir daha sorup cevapladığımız bir "güvenilirlik" oluşturmaya ihtiyacımız var. Ne, neden, nasıl sorularına popüler olanın, görünme kaygısı taşıyanın dilinden değil, ihtiyacın dilinden, gerçek hayatın derdinden cevaplar bulmak için harcayacağız enerjimizi...

Yüksünmeyeceğiz uğraşıp uğraşıp az gitmiş oluktan, biriktirdiklerimize bakacağız. Çok konuşup anca atalet dağıtanlar adımızı lisanına almıyor diye üzülmeceğiz, geniş kadın kesimlerinin gündelik dertlerinin dilinden konuşacağız, dilimizi buradan zenginleştireceğiz, kıvancımızı buradan edineceğiz... Biz, Ekmek ve Gül olarak, herkesin adına konuştuğu, herkesin adıyla konuştuğu emekçi kadınların arasında, "biz" olarak, daha çok "biz" olmak için çok çalışacağız bu yıl.

Çünkü çok olanı birleştirmekten başka çaremiz, birliğimizi kuvvetlendirmekten başka çıkarımız yok... Bu yazıyı okuyan kızkardeşim, biliyoruz senin de çok ihtiyacın var buna. Gel, bizim büyük çaremiz, birlikteliğimiz seninle güç kazansın!

'2019 kadınlar için kolay bir yıl olsun'

Ayşe ÖZ
Sincan / Ankara

Bir yıl daha bitti. Zaman nasıl da hızlı geçmiş. Çevremizdeki işçi kadınlarla 2018 yılının nasıl geçtiği üzerine konuşuyoruz ama çok güzel sözler duyduğumuz söylenemez. Ekonomik kriz, politik krizler derken olaylı bir yıl oldu bu yıl anlayacağımız.

Metal işçisi bir kadın diyor ki "... geçti bu yıl!" Noktalı yer biraz argolu, o yüzden yazamıyoruz. Aslında kime sorsak cevap buna benzer. Kadın işçiler genel olarak "2018 çok çok kötüydü, 2019 çok çok çok kötü olacak" diyor. Sohbet etmeye çalıştığımız işçilerden bazıları "Konuşacak ne var, her şey ortada işte" diye kestirip atıyor. Sohbeti sürdürdüklerimizle fabrikalar, eğitim, sağlık, kadına şiddet her konuya dair konuşuyoruz. Genel kanaat; "Bütün kötü olaylar sanki bu yıl yaşanmış gibi"...

BÖYLE SÜRMEZ!

Zaten zar zor geçindiğimiz maaşlar 2018'in ikinci yarısında, artan enflasyon, doların yükselişi, kriz derken iyice eridi ve 2018 kadın işçiler için daha dayanılmaz oldu. Market, pazar el yakıyor. Eğitim, sağlık başka bir kriz doğuruyor derken, işler içinden çıkılmaz bir hale geldi.

2018'in başında imzalanan metal sözleşmesiyle yüzde 25'lerde zam alan bir işçi kadın ekonomik sıkıntılara dikkat çekiyor: "Zamlar eridi, enflasyon, vergi dilimi son beş ay batırdı bizi. Kızımı etüt merkezinden almak zorunda kaldık son üç ay. Umarım ülkenin hali 2019'da böyle sürmez, yoksa insanlar daha fazla dayanamaz."

Metal işçisi başka bir kadın, benzer bir durumu şöyle ifade ediyor: "Yetiremiyoruz, önceden biraz borçlanınca kredi çekerdik, kapatırdık. Şimdi kredilerin faizi bile uçtu. Her şey inanılmaz pahalı. Umarım 2019'da bu zamlar geri alınır, ama çok umudum yok, çünkü bir şeyi bize kitledilerse bir daha onu almazlar. Kriz davasına sömürdüler de sömürdüler vallahi."

Sincan Organize'de metal yan sanayi fabrikalarından birinde çalışan başka bir kadın işçi de "Sağlık çöktü, eğitim zaten resmen savaş alanı gibi sürekli değişiyor. Asgari ücrete gelen zamma diyecek bir şey bulamıyorum, ne yapacağız hiç bilmiyorum. 2018 borçla geçti, 2019'da borçla geçecek. 'Karı koca çalışıyorsunuz biraz birikim yapın' diyor kaynanam. Biz kredi kartını zor ödüyoruz, neyin birikimini yapcaz" diye anlatıyor.

YAŞAM ZOR

2018'de üst komşusu kocası tarafından şiddet görünce, seslere daha fazla dayanamayan ve olaya karışarak karakolluk olan metal işçisi bir başka kadın "Karakola bile düştüm, hiç böyle bir yıl geçirmemiştım" diyor, "Sürekli 'Polis geri gönderir evine şiddete uğrayan kadını' derlerdi, 'Yuh' dedim, 'Olamaz' derdim. Gözlerimle şahit oldum. Bu ülkede yaşam zor! Umarım 2019 kadınlar için daha kolay bir yıl olur."

2019'da daha çok sokaklara çıkmalıyız

Ben Ege Üniversitesi'nde, 696 sayılı KHK ile taşerondan kadroya geçirilen bir işçiyim. Artık 4D'liyiz. Asgari ücrete tabi olmadığımız için yüzde 25 asgari ücret farkı alamıyoruz. Memur olmadığımız için yüzde 13 enflasyon farkı da alamıyoruz. 4D'liyiz ama 696 sayılı KHK'ya bağlı 4D, o yüzden toplu iş sözleşmesi yapamıyoruz. Bir değişim yok yani haklarımızda...

2020 yılının nisan ayına kadar aldığımız ücrete sadece yüzde 8 zam eklenecek. Enflasyon ve asgari ücret farkı yok. Yani özetle 'memursunuz işçi haklarından faydalanamazsınız, işçisiniz memur haklarından faydalanamazsınız' diyorlar bize...

'GİT DİYOR YANI...'

Bu sorunlarımızın bir yanı, diğer yanı ise işyerlerinde yaşadığımız mobbing. Keyfi sürgünlerle karşı karşıya kalıyoruz. Geçtiğimiz gün yeni bir yere görevlendirildim. Neden gönderildim bilmiyorum. Gün içerisinde yazı geldi, git dediler. Gittim, gittiğim yerdeki geleceğimden habersiz. Ya sen bu kişinin toplanmasına izin vermiyorsun; psikolojik olarak hazırlamıyorsun; ne iş yapacağını, neden gönderildiğini hiçbir şey söylemiyorsun. Gün içinde yazın çıkıyor, sanki büyük bir suç işlemişsin gibi 'derhal buradan git' diyor. Git diyor yani...

Bir gün içinde bir işçiye üç yerde görevlendirme yapabiliyor. Diyor ki sabah geleceksin burayı temizleyeceksin, öğlen 10.30'da yemekhaneye gideceksin orayı temizleyeceksin, iki buçukta işyerine döneceksin.

Etkinlik varsa o etkinliğe de katılacaksın, temizliği yapıp öyle çıkacaksın. Çalışanlar bıktı. Karşılarında neden böyle diyecekleri muhatapları yok.

BÖYLE ÇALIŞMA SİSTEMİ Mİ OLUR!

İnsanlar diyor, kamuda çalışıyorsunuz, temiz, rahat güzel. Lanet gelsin ya, istemiyoruz. Dışarda çalışsam özgürce, daha iyi çalışırım. Böyle bir çalışma sistemi mi olur! Kafalarına göre her şey, AKP'li değil diye sürün diyor, gidebildiği yere kadar gitsin. Orayı da beğenmediyse ben onu Bergama'ya da gönderirim, diyor. Çünkü Yüksek Hakem Kurulu'nun toplu iş sözleşmesi gereğince ulaşımın olduğu her yere işçiyi gönderebilme hakkına sahip. Personele yapacak tek şey kalıyor; 'Hayır' deyip istifa etmek.

Yönetim personele çok çok affedersiniz, sen benim yükümü taşıyan eşeğimsin, seni boğazımdan bağladım şu direğe, bıraktım. Bu yükü taşı diyor; o yük ne zaman ölümüne sebebiyet verirse ben seni fırlatıp çöpe atarım!.. Resmen biz şu anda onu yaşıyoruz.

KADIN İŞÇİ OLUNCA...

Biz yine de şanslı olanlarıdır, çünkü bir şekilde sendikamız arkamızda. Ama özellikle biz kadın işçilere yö-

nelik mobbing öy-

le küçük küçük şeylerle oluşuyor ki ve o kadar yaygın ki bazı durumlarda sendikayla da çözemiyorsun. Seni işinden nefret eder hale getiriyorlar. Ben mesela pazartesi günü gelsin istemiyorum, çünkü mutsuz çalışacağım bir yere verildim. İşimi seviyorken şu anda sevmediğim istemediğim bir işi yapmak zorunda bırakıldım.

Sonuç olarak görüyorsunuz, taşeron işçilerin halini, mücadele etmeden hiçbir şeyi vermiyorlar; vermek zorunda kaldıklarını da yarım yamalak. Eziyet ede ede...

2019'da işçi kadınların sesi daha gür çıkmalı. Sömürüye karşı, sendikasılaşmaya karşı, şiddete karşı, çocuk istismarına karşı, hayvan hakları için... Gerekirse kocası, gerekirse kayınvalidesi, gerekirse işverenine karşı... Yoksa bu sesler böyle düşük düşük kalırsa, her fırsatta kadına vuracaklar.

EVDE OTURARAK OLMAYACAK

Ben diyorum ki, komşunu da kap gel. Gel bizimle sen de slogan at. Neden korkacağız ki? İşimizden olacağız diye mi? Alanda olmazsak zaten işimizden olacağız. Bari bir anlamı olsun... Arkanda kimse olmadan işsiz kalacağına yüz kişi varken kal. En azından bir şansın olur.

Bunu yapmıyorsak devletin bize dayattığını kabul etmiş oluruz.

Evde oturarak asgari ücreti yükseltmeyecekler, gördük ne kadar yükselttiklerini. Ya da sen haklısın al sana kadın hakları demeyecekler. Bazı şeyleri söke söke almazsanız hiç kimse size altın tepside sunmayacak. O yüzden 2019 yılı daha çok sokağa çıktığımız bir yıl olmalı.

Ege Üniversitesi'nden bir işçi
İZMİR

Ürünlerimizin kullanılmadığı bir yıl olması dileğiyle...

Ayhan AYDOĞAN
Ankara

OSTİM'in son iki senedir savunma sanayine göre yeniden dizaynı söz konusu. Özellikle 2018 yılında genişleyen askeri yatırımlar OSTİM'de TAİ, ASELSAN, HAVELSAN gibi firmaların taşeron ağını çok genişletti.

Selin, işte bu taşeron firmaların birinde teknik ressam olarak çalışıyor. Önceden makine yedek parçası üreten, şimdi ise ASELSAN'a parça üretmeye başlayan bir firmada çalışan Selin'le mesleğini ve bu meslekte kadın olmanın ne gibi farklılıkları olduğunu konuşuyoruz. Elbette iş güvenliği olmadığı için gerçek ismini kullanamıyoruz.

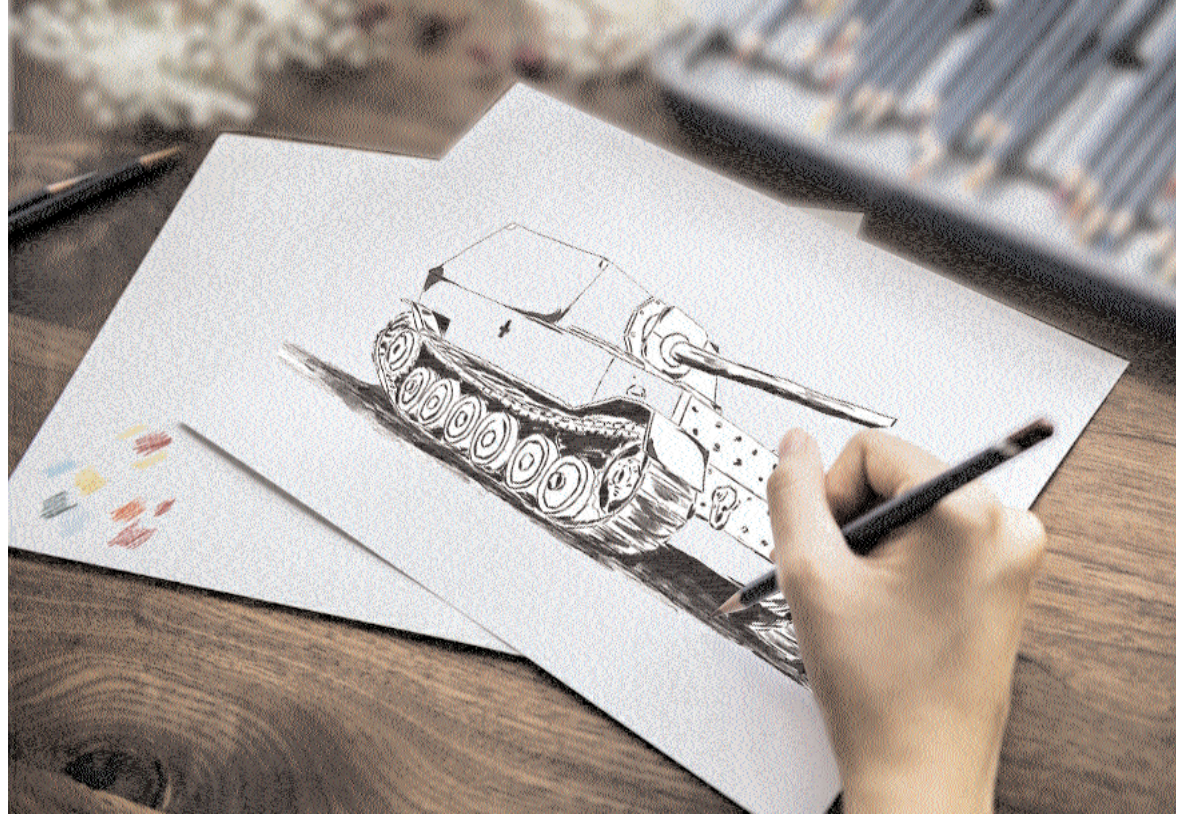
MAKSAT GÖRÜNTÜYÜ KURTARMAK

Selin'in işe giriş hikâyesi şöyle: "İş makinası yedek parçası üretirken burada tüm teknik ressamlar erkekmiş. Bu firmaya iş veren, görece daha kurumsal olan savunma şirketi, ASELSAN'ın kurumsal görünüm açısından kadın çalışan istediğini söylüyor. Bizim firma üretim hatında kadın olmaz diye düşünüyor, sonra temizlikçi kadın alırsak bu zaten her yerde var, biz en iyisi erkek teknik ressamların yanına kadın çıkar

alalım, hem bazı toplantılarda yanımızda götürürüz, telefon görüşmelerini de kadına yaptırırsak daha kurumsal bir görüntümüz olur diye planlayıp İşkur üzerinden beni buluyorlar."

Diğer firmalarla yaptığı telefon görüşmelerinin de genellikle zaten bağlanmış olan işlerin görüşmeleri olduğunu, kendisinin sadece işin kâğıt kısmını düzenlediğini belirtiyor. Teknik kararların genellikle mesai sonrası geç saatte, işyerinin dışında yapılan toplantılarda alındığını, kendisinin evdeki işlerinden dolayı katılamadığı için karar alma mekanizmasından otomatikman dışlanmış olduğunu anlatıyor.

Gündüz firmalarla toplantı yapıldığında da zaten çoğu şeyin karara bağlanmış olduğunu, toplantı girişlerinde kendisine yöneltilen "Aa sen firma kataloğundaki bayan değil misin" cümlesiyle ortamın resmiyetinin azaldığını, toplantılarda başka bir işlevi olmadığını sözlerine ekliyor.

Patron onu dişlinin yarıçapını hesaplayan teknik ressam olarak değil, firma broşürlerinde boy gösteren amatör manken, dışarıya daha kurumsal gözükebilmek için, erkek kabalığından arındırılmış bir dış ses olarak görüyor.

‘İŞÇİLERİN DİKKATİ DAĞILIR’MIŞ

Selin'in, patronun "işçilerin dikkati dağılır" düşüncesi nedeniyle üretim hattında çok fazla dolaşamıyor. Öyle olunca da erkek ressamların aşağıda konuşup ölçüp biçerek çizdiği malzemeyi Selin anlatım üzerinden hayal ederek çizmek zorunda kalıyor. "Onlar aşağıda üretimin bütününe görüyor bana sadece çizilecek parçayı getiriyorlar. Ben malzeme bütün içinde ne işe yarar bilmeden, işçiler ne düşünür bilmeden çizim yapıyorum. Böyle olunca haliyle erkek arkadaşların işleri daha başarılı oluyor" diyerek, ayrımcılık nedeniyle işin bütününe hakim olamamaktan yakınıyor.

Selin'in atölyede yaşadığı ayrımcılık bununla sınırlı değil. Hataya tahammülün kendisine karşı "hiç" olmadığını söylüyor. Geçen hafta ustabaşına verdiği çizimin bir kısmının yanlış olduğu fark edilince, Selin çizim taslağını alıp tekrar bilgisayara giderken, arkadan ustabaşı sessizce "Karırlarla iş yapacağız diye dükkân batacak" demiş. Oysa bu olaydan bir hafta önce yanındaki erkek ressam hatalı çizim yapınca aynı usta "Abi akşamdan mı kaldın, böyle çizim mi olur" diye takılmış ve gülüşmüşler.

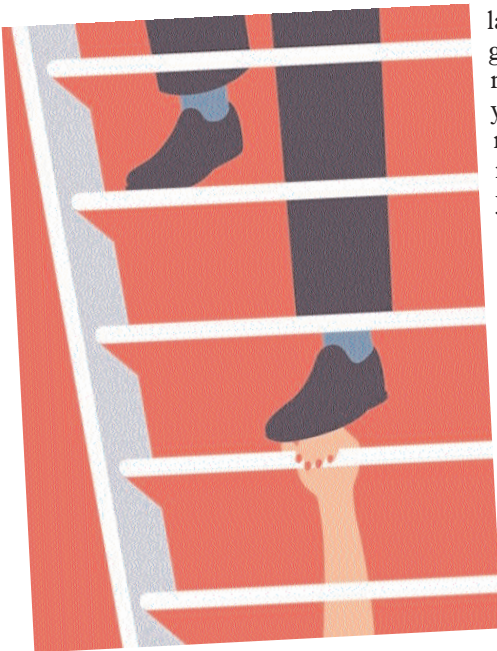
"Onlarda eğlence malzemesi olan şey bende aşağılanmaya dönüyor" diye tepki gösteriyor bu duruma.

ERKEKLERİN ÜCRETİNİN ÜÇTE İKİSİ

Selin'in aldığı ücret de aynı işi yapan erkeklerle eşit değil. İşkur üzerinden işe girdiğini hatırlatarak, ilk üç ay maaşını kurumun ödediğini, ama onun da bir kısmını elden patrona geri verdiğini söylüyor. Erkek teknik ressamların aldığı maaşın üçte ikisini alıyor Selin. Ama yukarıda anlattığı erkek dünyasından bağımsız olarak daha iyi iş çıkardıklarını düşündükleri ve Selin'i kendilerine yardımcı gördükleri için, bu durum diğerleri tarafından çok normal karşılanıyor.

Kısacası Selin teknik kadroda bulunan, ama işin teknik ve hesap politikalarını yönetmekten dışlanmış bir imaj çalışanı olarak istihdam ediliyor. Patron onu dişlinin yarıçapını hesaplayan teknik ressam olarak değil, firma broşürlerinde boy gösteren amatör manken, kesinleşen işlerde dışarıya daha kurumsal gözükebilmek için erkek kabalığından arındırılmış bir dış ses olarak görüyor.

Ayrılırken Selin'e yeni yıldan isteğini soruyoruz; çizip tasarladıkları, ürettikleri şeylerin kullanılmadığı bir yıl olmasını diliyor.

Biz aç kalabiliriz ama çocuklarımızı aç bırakmayız

Adile DOĞAN
Esenyalı / İstanbul

2019 yılı birçok dertle geldi. 2 bin 20 lira olarak belirlenen asgari ücret hiçbir derde derman olmazken krizin yükü de eklenince kadınların ekonomik sıkıntılar karşısında eli kolu bağlanıyor. Hem asgari ücrete yapılan zammı hem de krizden nasıl etkilendiklerini sorduğumuz işçi kadınlardan binbir dert dinledik.

Aslında kadın işçiler bize anlattıklarını sadece dertleşmek için anlatmıyor; bir taraftan isyanlarını ve öfkelerini dile getiriyor bir taraftan da soruyor, sorguluyorlar... Belki en çok da çocukları için sorguluyorlar. Kendilerinin yıllarca yarı aç yarı tok, her şeyden fedakarlık ederek yaşadığını anlatan işçiler "Çocuklarımızı böyle yaşatmayacağız, onları aç bırakmayacağız" diyorlar.

İşçi kadınların anlattıklarını biz de size olduğu gibi anlatıyoruz...

PATRONLARIN LÜKSÜ HIÇ DEĞİŞMEDİ

Aralığın başında işsiz kalan Hayriye; büyük bir fabrikada 3 yıldır çalışmış. Fakat kriz bahane edilerek işten çıkarılmış. Evdeki herkes onun gibi işçi; bir süre sonra ablasının çalıştığı fabrikada krizden dolayı küçülmeye gideceği için o da çıkarılacakmış. Babası ise inşaat işçisi ve yaklaşık 3 aydır çalışmıyor. Hayriye patronların krizden etkilendiğini düşünmüyor: "Ben patronların kriz yaşadıklarını düşünmüyorum. Öyle olsa onların hayatlarında da değişiklik olurdu. Fabrikanın 5 büyük patronu var. Her birinin ikişer arabası var, yaşamlarında hiçbir lüks eksilmedi. Ama bize gelince gözümüzün yaşına bakmıyorlar."

İŞSİZLİK KORKUSU SARDI

Gizem de aynı fabrikada yaklaşık 1 yıldır çalışıyor. Krizle birlikte baskının da arttığını söyleyen Gizem ise şunları anlatıyor: "Bıktırıp kendi isteğimizle işten ayrılmamızı istiyorlar. Yılıni dolduran işçileri anlaşmalı olarak işten çıkışa teşvik ediyorlar. Bundan bir süre önce gönüllü çıkışların önünü açınca birçok kişi çıkmak istedi, özellikle kadınlar; ama şimdi herkes krizden dolayı iş bulamayacağını bildiği için gönüllü çıkış veren olmuyor. Bu durumda baskılar da giderek artıyor. Asgari ücret zammı hiç kimseyi memnun etmedi çünkü her şey çok zam geldi. Tek kişinin çalıştığı bir ailede geçinmek neredeyse imkansız. Yeni yılda da bir sürü zam yapılacak elimizdeki para yine ay sonuna yetmeyecek."

PETEKLERİ KAPA EKMEĞİ KENDİN YAP DELİK AYAKKABIYLA İŞE GİT

Nurcan; "Asgari ücret zam haberini alınca kendi adıma biraz sevindim. Çünkü bu gidişle bunlar hiç zam dahi yapmayacaklar diye düşünüyordum. Tabii ki yapılan zam yeterli değil. Fabrikayı 'Ha kapattık ha kapatacağız' diyorlar, işten atmalar devam ediyor. Herkes tedirgin çünkü yeniden bir iş bulmak şu an çok zor. 4 ay önce çıkartılan kadın arkadaşlar halen işsiz. Hepsini ev geçindiren aileler. Bir sürü şeyden kısıt ama yine de doğrulamıyoruz. Ben çalıştığım için çocuğu servise vermiştim güvenle gidip gelsin diye. Çocuğu servisten aldık. Evde yanan 4 petekten üçünü kapattık, 1 taneyle ısınmaya çalışıyoruz. Kendim ekmek yapmaya başladım. Eşim kışın başından beri altı delik ayakkabıyla işe gidip geliyor. Yine de hiçbir şeye yetişemiyoruz. En çok çalışan biz ama boğazımızı zor doyuruyoruz. Artık önümüzü göremez hale geldik" diyor.

ÇOCUKLARIN BİLE PSİKOLOJİSİ BOZULDU

Birçok fabrika krizi bahane ederek işçileri ücretsiz izne çıkartıyor. Yaklaşık 2 haftadır ücretsiz izinde olan Oya, "Asgari ücret 3 bin lira olsa ne olacak ki" diyor. "Önümüzdeki ay ben maaş dahi alamayacağım. Yani bir aylık kiramı, faturalarımı ödeyemeyeceğim. Ondan sonra da yaza kadar ayı borçla kapatacağım. Evde iki çocuğum var. Çalışan bir tek benim, yakın zaman önce de eşim işten çıkartıldı. İş bulamıyor. Tek çare kaldı artık; Türkiye dışına çalışmaya gidecek. O da olmazsa aç kalacağız. Evdeki ekonomik sıkıntılar yüzünden çocukların psikolojisi bozuldu. Babaları işsiz kaldı, ben de ücretsiz izne çıkınca çocuklar kaygılanmaya başladı. Sürekli onlardan bir şeyler sakladığımızı düşünüyorlar. Küçük kızım geçenlerde çok susmasına rağmen gidip kantinden su almamış paramız bitmesin diye. Bana ağlayarak anlattı 2. sınıfa giden kızım. Bizi buna mahkûm bırakanlar hangi yüzle karşımıza çıkacaklar" diye soruyor.

Yarınımı görememek beni korkutuyor

Ben metal fabrikasında çalışan bir işçiyim. Her şeye gelen zamlar, işsizlik, yoksulluk, krediler, kredi kartı borçları... "Oof!" diye bağırırım ama sesi mi kim duyacak, benimle aynı kaderi paylaşan ev halkı ve iş arkadaşlarımdan başka. Geçinemiyoruz... Yapılan zamlar belimizi büktü ve al-

dığımız azıcık maaş bizi son raddeye getirdi. Bir süredir çalıştığım fabrikada üretim durdu. Yakında işten çıkarmalar başlayacak ve biz bu durumu nasıl aşacağımızı düşünüyoruz. İşsizlik bu seviyedeysen işten çıkartılırsak sesimizi kim duyar bilemiyorum. Eşim aylardır işsiz ve iş bulamıyor. Faturalara, krediye yetişemiyorum. Günden güne batıyoruz. "Bu durumu da atlatırız" diye kendimi avutmaktan başka bir yol bulamıyorum. Asgari ücrete çok komik bir zam geldi. Üzülsek mi sevinsek

mi bilemiyoruz ki! İşçinin durumu göz önünde bulundurulmadan açlık sınırında bir ücrete karar verildi. Bu bizim yaramıza merhem olmuyor. İşçinin ne istediği, nasıl geçindiği kimsenin umrunda değil. "Bu durum asgari ücreti belirleyenleri hiç etkiliyor mu" sormadan edemiyorum.

Yeni bir yıla girmişken sorular, sorunlar devam ediyor. Hatta içinden çıkılmaz bir hal alarak. Bir işçi olarak yarınımı görememek beni çok korkutuyor. Bu durumdan daha fazla zarar almadan hatta batmadan kurtulmayı diliyorum.

Yeni yılın önce hepimize sağlık getirmesini istiyorum ve zamların olmadığı, emekçilerin sömürülmediği bir yıl olmasını istiyorum. Aynı gökyüzüne baktığım tüm işçi kardeşlerimin yeni yılını da kutluyorum.

Esenyalı'dan bir kadın işçi / İSTANBUL

ALIAĞA'DA YEMEKHANE İŞÇİSİ OLARAK ÇALIŞAN NERMİN:

Hiçbir şeye mecalim kalmıyor

Eren SARAN
Aliağa / İzmir

Binlerce işçinin çalıştığı Aliağa sanayi havzasındaki fabrikaların yemekhanelerinde ya da temizlik işlerinde çalışan bir çok kadın, asgari ücret karşılığında uzun saatler ter döküyor.

Kocaeli'den Aliağa'ya taşınan Nermin de yemekhane işçisi kadınlardan. Bir süre Aliağa rafinerisinin yemekhanesinde çalışan Nermin, fazla mesai ücretlerini alamadığı için işten ayrılmış. Şimdi başka bir yemekhane çalışıyor ama çalışma koşullarının pek de değişmediğini anlatıyor.

SERVİSLERİ KALDIRMAYIP FAZLA MESAIYE ZORLUYORLARDI

Rafineri yemekhanesinde taşeron şirkete bağlı olarak servis bölümünde çalışan Nermin'in oradayken en şikayetçi olduğu meselenin fazla mesaiye zorlanmaları olduğunu söylüyor. "Servisteydim, yemek dağıtıyorduk sadece, ama servis bittikten sonra kampa gönderiyorlardı. Orada ya servise veriyorlardı ya bulaşığa ya da sebze hazırlamaya... Kampta, örneğin işçiler için bir eğlence düzenlediler, o eğlencede yüzlerce masa sandalye üzerimizden geçti; kamyonlarla geldi ve gitti, biz kadınlar yükledik, ben de taşıdım."

İşe girerken asgari ücret karşılığında, sabah sekizden akşam dörde kadar çalışacağını söylemişler kendisine ama fiiliyatta hiç öyle olmamış: "Bana akşamüzeri dörtte işin biter dediler ama beşte de çıktım, altıda da, gece on ikide de... Mesaiye kalmak istemediğimizde servisleri kaldırmıyorlardı. Rafineri inşaatının çıkış kapısı uzak ve şantiye içerisinde serbest dolaşmak yasak olduğu için mecburen mesaiye kalıyorduk. Bunlar yetmezmiş gibi mesai ücretlerimizi de yatırmıyorlardı. Öğle yemeği molasını ücretimizden kesiyorlarmış, yemek molası dediğim de öyle 1 saat sürmüyordu. Yemeğini bitiren hızlıca işinin başına geri dönüyordu."

MASRAF OLMASIN DİYE...

Rafineride çalışma şartlarının ağırlığı ve uzun mesailerin yanısıra bir de giyinme odası, tuvalet ve hijyen sorunları bulunduğunu belirten Nermin, şöyle devam ediyor: "Kampta herkesin soyunma odası ve dolapları var ama biz mesela birimlerde çalışıyorduk, orası bildiğin depo; küçük bir tuvalet var, kadınlar bu-

Çoğumuz Aliağa dışından gelen insanlarız ve hepimizin işe çok ihtiyacı var. İşverenler de bunun farkında, bu yüzden 'Bizim size ihtiyacımız yok, sizin bize ihtiyacınız var' diyebiliyorlar.

rada giyinip soyunmak zorunda kalıyor. İdare etmemizi söylüyorlardı durumu... Çalıştığımız firmanın genel müdürü merkezden gelip bir toplantı yaptı bizimle; derdiniz nedir diye sormadı. Kullanıp atmamız gereken tek kullanımlık eldiven ve bonelerin maliyetinin bir ev parasına mal olduğunu, hemen kullanıp atmamızın şirketin yararına olacağından bahsetti. Yıkayıp tekrar giymemiz gerektiğini söylüyorlar yani. Bu toplantıdan sonra mesela aşçımız aynı boneyi üç gün boyunca taktı."

Aliağa'da 29 Ekim gibi resmi tatillerde fazla mesailerini vermediklerini, öğleden önce kullanmaları gereken 15 dakik-

alık molalarını kullanamadıklarını, bir saatlik yemek molalarını ise 5 bin kişinin yemeğini dağıttıktan sonra masaları silip, düzeni sağladıktan sonra ancak kullanabildiklerini anlatıyor.

İŞ KAZALARI TUTANAĞA GEÇMİYOR

Yemekhanelerde çok iş kazası olduğunu, ama işverenlerin tutanaklara iş kazası olarak geçmemesi yönünde baskı yaptığını söyleyen Nermin, "Bir kadın arkadaşın ayağına box düştü ve ayağı çatladı. İşten çıkartırız diye tehdit ederek iş kazası dedirtmediler. Kaza tehlikesi olan bir işte çalışıyoruz, çok sıcak yemekler geliyor ve boxları biz kadınlar taşıyoruz. Elinden kayabilir, üzerine döküyorsun, belin incinebilir ki oluyor da bunlar. Sürekli kepçe tutmaktan parmağımı hissetmiyorum, iki öğün 5 bin kişiden 10 bin kişiye yemek veriyordum" diyor.

FİRMANIN GÖZÜNDE HİÇBİR ŞEYSİN

Yemekhane işçisi kadınların sabah erken saatte başlayan mesailerinin akşama kadar hiç durmadan sürdüğünü, ama hiçbir değer görmediklerini ifade eden Nermin, "Fırmanın gözünde hiçbir şeysin. Ya hiç dinlemiyorlar seni ya da dalga geçiriyorlar, önemsemiyorlar" diye yakınıyor.

ÜÇ KİŞİNİN İŞİNİ YAPIYORUM

Nermin, şimdi çalıştığı yemekhaneye ise kredi borcundan dolayı, alelacele girmiş. "Boşta kalmamam lazım" diyor. "Kısmen daha iyi" olduğunu düşündüğü şartlara rağmen, burada da uzun süre kalabileceğini düşünmüyor. Nedenini ise şöyle açıklıyor; "Bunaldım, yoruldum, sıkıldım... Yanıma eleman almayı düşünmüyorlar, eleman eksik değilmiş gibi davranıyorlar. Üç kişinin işini yapıyorum şu anda. Lokantanın dağıtım bölümündeyim, işçiler öğle ve akşam geliyorlar. Akşam özellikle çok kalabalık oluyor. Gündüz hem dağıtım yapıyorum hem de bulaşıkları yıkıyorum. İşimi kaybetmemeye çalışıyordum ama sırt ağrılarım var, bir sürü insana yemek veriyorum. Kaşık çatal gibi eksikler de var o da etkiliyor; tabaklar masada bırakılıyor, onlar mı toplanacak, bulaşıklar mı yıkanacak, masalar mı silinecek?"

YORGUNLUKTAN UYUYAMIYORUM BİLE...

Daha iyi şartlarda çalışmak ve kendine vakit ayırmak isteyen Nermin'in iş arayışı devam edecek belli ki. Kocaeli'den buraya geldiği şubat ayından beri bir kez tiyatroya gidememiş mesela. "Kolumu kaldırmaya mecalim olmuyor. Yorgunluktan uyuyamıyorum bile. Bebeği olan kadınlar var, ya anneler ya kayınvalideler bakıyor çocuklara. Bazıları almıyor bile çocuğunu mecburen. Çoğumuz Aliağa dışından gelen insanlarız ve hepimizin işe çok ihtiyacı var. İşverenler de bunun farkında, bu yüzden 'Bizim size ihtiyacımız yok, sizin bize ihtiyacınız var' diyebiliyorlar. Bu kadar basit her şey... Eve gidip bir sallama çay ya da bir kahve içiyorum, sonra 'Çocuklar ben yatıyorum' deyip yatıyorum. Okumaya ya da televizyon izlemeye mecalim yok" diyor.

Kahvaltı salonu açıp kendi işini yapmak istiyor. "Birazcık birikimim olsa bugün başlarım ama yalnız olunca olmuyor işte. Öğlum Melih okulu bitirse, diğer öğlum Mehmet askerden dönüp kendi mesleğini yapsa belki o zaman nefes alırım. Nefes almak çok zor!"

85 MİLYON DÖVİZ GELİRİ, İŞÇİ ASGARI ÜCRETİ

ORGANİK SÖMÜRÜ!

Nuray ÖZTÜRK
İzmir

Organik tarım deyince doğaya ve insana zarar veremeyen masum bir üretim geliyor ya aklı, Türkiye'nin ilk organik tarım fabrikası Işık Tarım'da çalışan işçi kadınların çalışma koşulları durumun hiç de öyle olmadığını gösteriyor.

İzmir merkezli organik tarım şirketi Işık Tarım, ilk üretime başladığı Kemalpaşa Fabrikası'nda bugün 30 bin metre-karelik alanda kuru meyve üretimi yapıyor. Diğer iki fabrikada ise fındık ve dondurulmuş gıda üretiliyor. Işık Tarım, 2017 yılında 25 bin ton kuru ve dondurulmuş organik meyveyi, başta AB ve ABD olmak üzere 50'ye yakın ülkeye satarak 85 milyon dolar döviz geliri elde etti. Şu anda 160 köydeki 3 bin 770 üretici köylü, Işık Tarım için organik meyve üretiyor. İzmir'in Kemalpaşa ilçesi Ören Köyü'nde kurulu organik kuru meyve

üretimi yapılan ana fabrikasında ise bine yakın işçi çalışıyor. Fabrikada çalışan işçilerin yüzde 80'ini kadınlar oluşturuyor. Çevre köylerde yaşayan göçmen kadınlar çalışıyor çoğunlukla. İş yoğunluğu olduğu dönemlerde taşeron işçiler devreye giriyor. İşte o taşeron işçilerden biri ile çalışma koşullarını konuştuk.

KARŞINDA OTURANLA GÖZ GÖZE BİLE GELEMİYORSUN

Modern bir tesiste bant sistemiyle üretim yapıldığını ve asgari ücretle çalıştıklarını söyleyen işçi, çalışma koşullarını şöyle anlatıyor: "Bant o kadar hızlı akıyor ki, karşında oturan arkadaşınla göz göze gelme şansın yok, kafanı sağa sola çeviremiyorsun. Bu tarafa bakmıyorsun, o tarafa bakmıyorsun, ustalar, şefler içeride sürekli 'bayanlar konuşmayın' diye uyarıyor. Ciddi sağlık sorunları var işçilerin. Bel fitiğinden boyun fitiğine kadar... Sabit oturmak, sürekli aynı noktaya bakmaktan başı dönenler oluyor, alıp götürüyorlar başka bir alana veriyorlar. Ortacı

olarak çalışan işçiler var. İki kadın işçi kasaları kaldırıp, forklifte yerleştiriyor. Bir taraftan kasalar yerleştiriliyor, diğer taraftan ortalıkta çalışan işçiler o forkliftlerin altından geçmek zorunda kalıyor. Forklift operatörleri sürekli uyarıyor, 'altından geçerken saçınıza dikkat edin' diye... İşin güvenliği var da işçi güvenliği ve sağlığına dair hiçbir şey yok. Bir gün bantta başım dönünce beni de ortalık işine verdiler, başka yerden geçme şansım yok, uyardılar altından geçerken 'saçınızı kaptırmayın' diye... Sordum 'ustam madem öyle buradan niye geçiş veriyorsunuz' diye. 'Üretim hızlansın ki işi yetiştirelim başka çare yok' dedi."

AŞIRI YORGUNLUK, BEL VE BOYUN FITİĞİ...

Sağlığı nedeniyle kasaları kaldıramadığı için ortacı olmayı reddedenlere veya beli ağrıdığı için başka alanda görevlendirilmek isteyenlere 'Oturarak yapacağınız işi nerden bulacaksınız' diyerek baskı uygulandığını söylüyor. "Tamam oturuyorsunuz da bant o kadar hızlı ki kafanı

Türkiye'nin ilk organik tarım fabrikası Işık Tarım'da çalışan işçi kadınlardan biri anlatıyor: "Bant çok hızlı, başını sağa sola dahi çeviremiyorsun, yemek yok, mola 45 dakika... İşçilerin çoğu bel fitiği oldu ve aldığımız ücret asgari ücret."

bile kımlatmadan, sürekli incirleri, kayısıları seçiyorsun. Dünyan dönüyor, bir müddet sonra takip edemiyorsun inciri, önünden ne geçiyor bilmiyorsun. Ağır koşullarda çalışıyoruz. Ve asgari ücretin üzerinde alan yok, sigorta yatırılıyor bir de, o kadar" diyor. Çoğu kişide bel fitiği, boyun fitiği olduğu bilgisini veriyor; "Ama başka iş bulamayız kaygısı mecbur bırakıyor bu koşullarda çalışmaya... Bir gün soyunma odasında iki kadın yatıyor boylu boyunca yerde, betonda. Sordum eskilere 'Bu kadınlara ne olmuş' diye. Dediler, 'Bant çok hızlı ya yorulmuşlar, bel fitiği var, ağrıları var, dinleniyorlar.' Soyunma odasında yerde yatıyor bu kadınlar, düşünün."

Bu kadar hıza rağmen hataya tahammül olmadığını, hem hızlı çalışma hem iyi iş çıkarılması baskısı altında çalıştıklarını belirtiyor. "Bir bantta en az 10 kadın var. Arada çürük kaçtığına, getirip gösteriyorlar 'bu kadar çürük göndermişsiniz, bir daha olmasın' diye... Bir gün benimle yanımdaki arkadaş

getirdi usta bir avuç önümüze koydu, 'bak bu çürükleri siz göndermişsiniz, olmasın böyle' dedi. İtiraz ettim, 'bak bizden sonra bir sürü işçi var masada oturan, bizden geçti madem, onlardan da geçtiğine göre... Bant çok hızlı, bantın hızını yavaşlatın' diye... 'Olmaz, göndermeyeceksiniz çürük, daha dikkatli ve hızlı çalışın' dediler. Tabii yeniyiz çok fazla uzatılmadı" diye aktarıyor.

YEMEKHANE VAR YEMEK YOK!

İşçilerin en önemli sorunlarından biri yemek. Yemekhanesi olan fabrikada yemek verilmiyor çünkü. İşçiler evlerinden getiriyorlar. "Yemekhanesi var, öyle lüks ki, her şey var. Mutfağı var, dolapları var, masaları, sandalyesi... Her şeyi var ama yemek yok! Çantalara doldurup evden getiriyoruz yemekleri, dolaplar var... Dolaplar dolu, poşetler çantalar yerlerde... İlk gördüğümde 'Burası neresi, mülteci kampında mıyız' dedim. Orada 15 yıldır çalışan bir kadına 'Niye yemek yok, talep etmediniz mi' diye sorduğumda, 'Kızım yemek verse maaşlarımızı ödemez, iflas eder' dedi. Kendisi 6 ay sonra emekli olacaktı zaten, 'Ama kızın, gelinin burada çalışıyor, komşun burada çalışıyor, bu sizin hakkınız' deyince 'Baştan öyle konuştuk bir şey olmaz, biz evden getiriyoruz, yakın evimiz' diye yanıt verdi. Patron demiş, 'Ben yemeğinizi maaşımıza dahil ediyorum.' Ama 15 yıldır çalıştığı halde aldığı ücret 1750 TL. Bütün işçiler böyle koyuyor sepetine, torbasına yiyeceğini, tarlaya gider gibi fabrikaya gidiyor. Aslında memnun değil kimse ama çaresiz" diye anlatıyor durumu.

Dört katlı tesiste işçinin kullanacağı bir asansör olmadığını, yemek molalarında işçilerin, daracık merdivenlerden koşma koşma, birbirini ittire kaktıra yemekhaneye indiğini anlatıyor; "Ne getirdiyse yiyor yemiyorsun, ustabaşı geliyor işbaşı çağırısı yapıyor çıkıyorsun yukarı... Çay molasını da yemeğe dahil etmişler. Çay veriyorlar sözde, biri alıyor, birine kalmıyor. Bağırıyorlar 'Çay kalmadı bayanlar, ne istiyorsanız evden getirin için. İstiyorsanız ayran getirin, istiyorsanız çay.' Ustalar gelip bağırıyor haydi diye... Bir saatlik mola'yı tam kullandığımı hatırlamıyorum. Yemek ve çay molası toplam 45 dakika civarında sürüyor."

PATRONA KRİZ YOK

Çalışma ortamından ve yaşadıklarından psikolojisinin bozulduğunu dile getiren işçi, şöyle tamamlıyor sözlerini; "Sabah kalkıyorsun 6'da yola çıkıyorsun, kafanı bile kaldırmadan çalışıyorsun, bir de her gün evden yemek götürüyorsun. Ben taa İzmir'den niye yemek götürüyem? Bu benim hakkım, yemek verilmesi lazım. Ürünlerden ye-

mek yasak, bir tane dahi yiyemiyorsun. Canım çekti bir tane ağzıma atayım yok. En rahat işyeriymiş güya... Kriz var diyorlar ya, bir sabah gidin bakın Pınarbaşı, Kemalpaşa havzasına tüm fabrikaların bacası tütüyor. Ege Seramik, İzbeton, sayısız incir, üzüm fabrikası... Fabrika önlerinde tırlar yükleniyor. Patronlara kriz yok, kriz biz işçilere geliyor. Örgütlenmek, uyanmak lazım" diyor.

BU BİLİNÇLİ BİR POLİTİKA!

Fabrika sahibi Mehmet Ali Işık, bir röportajında "Evin direği kadındır. Biz de sistemimizi başından itibaren tamamen onların üzerine kurduk. Bugün başarılı olabiliyorsak onların işi sahiplenmeleri ve alın teriyle olmuştur. Bizim fabrikamızda üç jenerasyondan çalışanlar var. Çalışanlarımızın yüzde 81'i kadın. Bu bilinçli bir politikadır. Arazide de kadının çok büyük

İŞÇİLER YEMEĞİ KENDİ KARŞILARMIŞ!

İŞİK Tarım Genel Müdür Yardımcısı Emrah Kıdem ise iddialara ilişkin yemekhane sorununu çözmek için girişimleri olduğunu, üç firma ile görüşmeler yaptıklarını ve 2019'dan itibaren yemek vermeye başlayacaklarını söyledi. Çok köklü bir firma olmasına hatta tesis içerisinde yemekhane olmasına rağmen neden daha önce yemek vermedikleri sorumuza ise "Ancak sıra geldi. Zaten bizim sektörümüzde hiçbir yerde yemek verilmez. İşçiler kendi karşılar, yeni yeni değişiyor" dedi.

Fabrikada işçilerin asgari ücret, usta ve kalite kontrolcülerin ise asgari ücretin biraz üzerinde ücret aldığını söyleyen Kıdem, "Yasalara uygun davranıyoruz, uluslararası denetmenler tarafından denetleniyoruz. Yasaya aykırı davranmamız söz konusu değil" dedi.

etkisi vardır.

"Çünkü iş anneden başlıyor" diyor. Gerçekten de öyle; kadınları ucuz işgücü olarak görmek her daim sermayenin bilinçli bir politikası oldu. Fabrikayı ev gibi gösterme çabası da kadının ücretsiz emeğine atıfta bulunarak, bırakın yaşamayı çalışabilmesi için gerekli enerji ve protein ihtiyacını bile yine işçinin kendisine yükleyerek karına kar katmak için.

GERSAN'DA GIDA İŞÇİSİ KADINLAR ASGARİ ÜCRETEN MEMNUN DEĞİL Değil 2 bin 4 bin lira olsa yetmez!

Suna ÖZDAL
Ankara

Ankara'da bulunan sanayi bölgesi Gersan'da gıda fabrikasında çalışan kadınlarla ayaküstü asgari ücret zammını konuştuk. Mesai saati başlamasına dakikalar kala hızlı hızlı yürüyen kadınlara yönelttiğimiz "Asgari ücret zammı sizce yeterli mi? Geçim sıkıntısı yaşıyor musunuz?" gibi sorulara olumlu yanıt veren olmadı.

Daha ilk soruyu yönelttiğimizde yanımızdan koştuğunu geçen bir kadın "Biz ne diyelim, yine patronun dediği oldu" diye seslendi. Bu cümle, alacağımız bütün yanıtların başlığı olabilirdi. Üstü kapalı cümlelerle, bazen de yüksek sesle kadınların sitemi ortadaydı.

"Aldığımız para zaten borca gidiyor, elimize kalan para 600-700 TL. Bununla çocuk mu okutulur? 'Şimdi zamları aldınız' diyorlar. Eee... Bir o kadar da her şeye zam yapıyorlar, neye yetsin bu para?" diyen kadının yanındaki arkadaşı devam ediyor: "Arabamız var bizim, iki aydır kapının önünde duruyor. Para yetirip de benzin alamıyoruz, satmaya kalksak alacak gücü olan yok. Aldığımız tüm para çocuğum okul masraflarına gidiyor, eşimin aldığı da kiraya, faturaya gidiyor zaten..."

TEK MAAŞLA GEÇİNMEK MÜMKÜN DEĞİL

Elinde simidiyle koştuğunu bir başka kadın sorularımızı dinlerken gülümsüyor; "Eşim de ben de çalışıyoruz evi ancak döndürüyor. Tek maaşla geçinmek mümkün mü bu zamanda? Eşim emekli, aldığı maaş belli, iki çocuk şehir dışında okuyor, her ay para yollamak lazım. 52 yaşındayım, emeklilikte yaşa takıldım, mecburen çalışmaya devam ediyorum. Bir de yaş yüzünden zor iş buluyoruz, bir şey olsa ilk bizi çıkaracaklar işten, ama elimize geçen para da para değil, bu duruma bir çare bulmak lazım!" Sonra bize de kendisine de kolaylıklar dileyip yanımızdan ayrılıyor.

PARA ELİMİZE GELDİĞİ AN UÇUYOR

Asgari ücret zammını yüksek bulan kadınlar da var! Ama "Bu patronlar bu parayı nasıl oldu da verdi" şaşkınlığıyla söylüyorlar bunu. İçlerinden biri şöyle diyor: "Biz memnun değiliz ama fena da değil diyoruz, daha düşük olabilirdi. Seçimler geliyor ondan böyle oldu belki de ama şu dönemde değil 2 bin, 4 bin lira olsa yetmez. Zaten her şeyin fiyatı iki katına çıktı. Geçen gün doğalgaz kartına para yükledik, 100 TL'ye 60 küsur metre küp gaz verdiler. Nereye gitti 40 metre küp, uçtu. Her şey öyle zaten, para elimize geldiği an uçuyor."

Benzer cümleler kovaladı birbirini. "Aslında iyi kötü idare edilir, ama bir eve en az 4 bin lira para lazım", "Çift maaşsız olmaz", "İşten atmalar başlayacak diyorlar, o zaman ne yaparız?" gibi bir çok cümle daha duyduk kadın işçilerden. Hayat pahalılığından ve düşük ücretlerden herkes şikayetçi.

AKP artık bizim için 'kapsam dışı'

Merhaba Ekmek ve Gül okurları, Ankara'nın Sincan ilçesinde PTT bünyesinde hizmet veren taşeron şirkette dağıtıcı yani 'postacı' olarak çalışan bir kadın olarak yazıyorum sizlere... İşimiz gerçekten çok ağır, yağmur çamur, soğuk demeden sırtımızda bir sürü yük, kapı kapı dolaşarak evi geçindirmeye çalışıyoruz. Bizlerle aynı işi yapan kadrolu postacılarla ay sonu aldığımız maaş ve onlara sunulan imkanlar açısından oldukça farklı durumdayız.

AKP iktidarından beri her dönem oy verdim, her seçim döneminde "sizi kadroya alacağız" diyerek bizleri kandırdılar. Ancak bu durum kamuda çalışan işçilere kadro verildiği dönemde PTT çalışanlarına "siz kapsam dışısınız" diyene kadardı. Ben ve birçok arkadaşım artık AKP'nin de bizler açısından kapsam dışı olduğunu, bundan sonra AKP'ye oy vermeyeceğimizi kendi aramızda çok konuştuk.

HER AY DAHA FAZLA BORÇLANIYORUZ

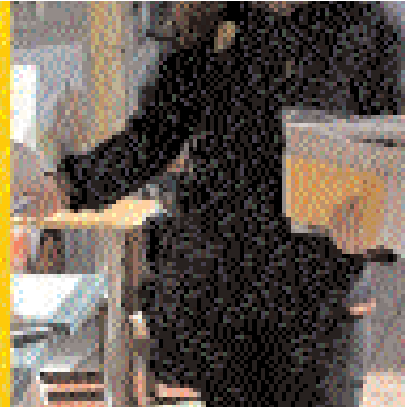
Aldığımız maaşla elektrik, su, telefon, doğalgaz, çocukların ihtiyaçları derken ay sonunu getiremiyoruz. Eşim Sincan Organize Sanayi Bölgesi'nde metal işçisi. Sürekli gece çalışıyor, izin

gününde de bir inşaatta bekçilik yapıyor. 3 çocuğumuz var, her şey ateş pahası. Hayat gerçekten çok zor. Asgari ücrete zam yaptıklarını söylüyorlar. Bizler zaten her ay daha fazla borçlanıyoruz. Gıda ürünlerine, elektriğe, doğalgaza, her şeye aylar öncesinden zamlar yapıldı. Asgari ücrete yapılan zam ise çok az. Bence 5 ay sonra zamlar karşısında asgari ücret eriyecek her sene olduğu gibi...

KAPI AÇILDIĞINDA ASIK SÜRATLARLA KARŞILAŞIYORUM

İnsanlar çok mutsuz, sinirli. Herkes geçim sıkıntısı çekiyor. Sincan, Ankara'da AKP'ye en çok oy çıkan ilçe. Bu aralar kapanan dükkanlar, iflas eden

küçük esnaf oldukça fazla. Evlere sürekli icra belgesi götürüyorum. Kapı açıldığında asik suratlı, kızgın gözlerle çok fazla karşılaşıyorum. Doğalgaz ve elektrik faturasını ödeyemediği için savaçları sökülen ev sayısı da bir o kadar fazla. İnsanlar gerçekten krizi her geçen gün daha çok hissediyor.

2018 yılı bitip, yeni bir yıla başlarken çocuklarımızın geleceği için oldukça kaygılıyım. Hani derler ya "Perşembenin gelişi çarşambadan bellidir" diye, 2019'un gelişi de 2018'den belli. Bir kadın olarak, bir anne olarak, sorunlarımız etrafında haklarımız için birleşeceğimiz yeni bir yıl olmasını diliyorum...

PTT'de işçisi bir kadın / ANKARA

Oy hakkının işçi kadınları

Müslime KARABATAK

İngiltere'deki Tate Modern Müzesi, geçtiğimiz ay, kadınlara oy hakkı mücadelesinin ünlü isimlerinden Sylvia Pankhurst'un resimlerini, Pankhurst ailesinden satın aldı. Sylvia'nın halka sunulan dört tablosu, 1907'de çıktığı ülke genelindeki fabrika turunda gözlemlediği işçi kadınların portrelerinden oluşuyor. Sylvia suluboyasıyla, kolları sıvalı bu işçi kadınları çizerken çalışma koşullarının acımasızlığını kendi gözleriyle görmüş olur. "Makinelerin sağır eden gürültüsü, bunaltıcı sıcak" diye tarif ettiği fabrikanın alışık olmadığı ortamında bir saat içinde dayanamayıp bayıldığını yazar notlarına.

Orta sınıf bir aileden gelen ve sanat eğitimi almış olan Sylvia, resmettiği işçi kadınlarla aynı kaderi paylaşmasa da, yaşamı boyunca eşit ve adil bir dünya için, özellikle de kadınların oy hakkı için mücadele etti.

VI. Henry zamanında, yani 1400'lerin sonlarında, sadece mülk sahibi erkeklerin oy hakkı vardı. 1800'lerde yapılan reformlarla bir mülkü kiralayabilecek kadar zengin olan erkekler de oy hakkına değer buldu. Yüzyılın sonuna doğru, bazı zengin kadınlar, kendilerinden daha fakir ve eğitimsiz olmasına rağmen, bazı erkeklerden daha aşağı tutulmalarından huzursuz olmaya başladı. Madem ki, oy hakkı mülkiyetle alakalıydı, o zaman onlar da seçime dahil olmalıydı. Bu gayeyle burjuva kadınlar kendi örgütlenmelerini kurmaya başladı.

Dora Thewlis

Kimi barışçıl konuşmaların, kimi politikacıları ikna etmenin, kimi doğrudan eylemlerin, kimi radikalizmin kazanım sağlayacağı düşünüyordu. Bu grupların liderlerinin ve üyelerinin çoğunluğu üst ve orta sınıftan kadınlar olsa da işçi sınıftan kadınlardan da üyeleri oldu zamanla. Oy hakkının işçi kadınların da yararına olduğu; eş, anne ve işçi olarak kadınların yaşamlarının daha da iyileşeceği yazıyordu bildirilerde. Oy hakkı mücadelesinin işçi kadınların politikleşmesi yolunda önemli bir rolü olduğunu belirtmekte fayda var.

BURJUVA EMMELINE'NİN OY HAKKI

Ama işçi kadınlar, burjuva kadınların 'küçük kızkardeşleriydi'. Oy hakkı elde edilene kadar aynı safta olundu; fakat burjuva kadınlar ve onların örgütleri kendi sınıf çıkarılarını hiçbir zaman bir kenara koymadı. Bunun örneklerinden biri Sylvia'nın annesi Emmeline Pankhurst ve kurucuları arasında olduğu Women's Social and Political

Union (WSPU / Kadınların Toplumsal ve Politik Birliği) örgütüyüdü. WSPU diğer örgütlere nazaran en radikal eylemleri yapıyordu, kundakçılık, meclis üyelerine saldırılar, açlık grevleri, kitlesel yürüyüşler vs. Üyeleri arasında burjuva kadınların yanı sıra işçiler de vardı. Birliğin en bilinen isimleri Emmeline ile büyük kızı Christabel Pankhurst'tü. Sylvia da birliğin içinde hareket etti, kendi sorumluluğunda olan bölgede işçi kadınları örgütledi bir süre. Fakat onun sosyalist düşünceleri anne ve ablayı kızdırdı ve birlikten çıkarıldı.

Sonuçta, onların amacı 'sadece ve sadece erkek egemen sisteme karşı kadınları özgürleştirmektir' ve başka davaların buna karıştırılmaması gerekir! Fakat 1903'te kurdukları WSPU'nun eylemlerini, I. Dünya Savaşı çıkınca Britanya hükümetine destek vermek adına durdurdular. Emmeline, konuşmalarını bu sefer, kadınları savaşa destek vermeye ikna etmek için yapıyordu. Sınıfının çıkarlarından hiç taviz vermeyen Emmeline, 'küçük kızkardeşlerinin' savaş adına çok daha fazla çalışmalarını, yaralılara hemşirelik yapmalarını istiyordu.

Oysa işçi sınıftan kadınlar için savaştan daha çok sıkıntı, daha beter koşullar demektir. Emmeline oy hakkı mücadelesinin

deki burjuva duruşunu hiç değiştirmedil! Kızı Sylvia'nın aksine imparatorluğu ve sömürgeciligi savundu, Muhafazakar Parti'nin savunucusu oldu.

İŞÇİ DORA'NIN OY HAKKI

Peki, oy hakkı mücadelesi veren işçi kadınlara ne oldu? Örneğin, belki de 1907'de Sylvia'nın resmettiği işçi kadınlardan biri olan küçük Dora'ya ne oldu?

Dora'nın daha iyi bir yaşam için tekstil fabrikalarının olduğu Huddersfield'a taşınan ailesinin tüm üyeleri işçidir. Ablası Mary daha 10 yaşında işçi olur. Kendisi de öyle. Yaşamlarının tek çıkar yolunu sosyalizmde gören anne ve babanın yanında Dora da, çok küçük yaştan itibaren politikayla ilgilenmeye başlar. Annesini WSPU'nun yerel örgütüne üye yapar ve oy hakkı mücadelesine destek vermeye başlar.

İplik içinde kaybolmuş bir fabrikada saatlerce çalışan küçük Dora'nın yaşamı, henüz gazetelerin ilk sayfası için yeterince sansasyonel değildir. 1907'de 16 yaşına geldiğinde, Yorkshire ve Lancashireli kadınlarla birlikte parlamento önünde eylem yapmak üzere Londra'ya gider. İşte ancak o zaman, 'Baby Suffragette' (Bebek Süfraj) manşetiyle polisler tarafından gözaltına alındığı fotoğrafı birçok gazetenin ilk sayfa-

sındadır. Bir 'bebeğin' aç kalmamak için insana yaşayacak koşullarda, gün ışığı bile görmeden çalışmasına ses çıkarmayan gazeteler, politikleşmesine, hak talep etmesine şaşırır...

İngiltere'de verdiği oy hakkı mücadelesinin sonucunu görmeden, 1912'de bu kez Avustralya'ya geçer. Dokumacı olarak çalışan Dora, oy hakkını Avustralya'da 1919'da elde eder. Torunun aktardığına göre, 1976'da yaşama veda edene kadar politik aktivist olarak yaşamıştır. Emmeline'nin burjuva sınıfına tutunduğu gibi, Dora da kendi sınıfına tutunmuştur. Hükümette olduğu sürece ülkede birçok reform getiren, Vietnam Savaşı'ndan askerleri çeken, Çinle ilişkiler geliştiren, yüksek öğretimi ücretsiz yapan Avustralya İşçi Partisi'nin savunucusu olan Dora, çocuklarına Liberal Parti'ye verilmiş her bir oyun, işçi kökenli ailesinin savunduğu tüm değerlere ters düşeceğini öğütler.

Kaynakça: <https://www.theguardian.com/artanddesign/2018/dec/20/sylvia-pankhurst-paintings-of-women-at-work-acquired-for-tate>
[https://huddersfield.exposed/wiki/Dora_Thewlis_\(1890-1976\)](https://huddersfield.exposed/wiki/Dora_Thewlis_(1890-1976))

İNGİLTERE'DE BAKIM HİZMETİNDE KESİNTİLER

Evde bakım işçilerinden Meclis üyesine yılbaşı kartı!

Hazırlayan: Berivan BALKAY

İngiltere'nin Birmingham kentinde, evde bakım işçilerinin örgütlediği Unison sendikası üyesi kadın işçiler, yılbaşının hemen öncesinde belediye meclis üyesi Ian Ward'a "ironik" bir yılbaşı kartı gönderdi. Kartın üstünde Charles Dickens'ın romanlarından tanıdığımız cimriliğiyle ünlü bir karakter olan Ebenezer Scrooge vardı. Ian Ward, evde bakım işçilerinin ücretlerinin düşmesine ve çalışma şartlarının ağırlaşmasına neden olacak değişikliğin mimarlarından.

Evde bakım işçileri, hastaneden taburcu edilenlere, kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan kişilere 6 hafta boyunca destek sağlamak için çalışıyorlar. Ücreti devlet tarafından karşılanan işçilerin çalışma sürelerinin azaltılması demek, ücretlerinin de azaltılacak olması demek. 19 ay önce Unison sendikasında örgütlenen evde bakım işçileri, bu yasal değişikliğin ilk gündeme geldiğinde greve gittiler.

Unison'un üst düzey yetkililerinden Mandy Buckley, 16 yıldır evde bakım hizmetini veren bir işçi. Mandy, eğer bu değişiklik gerçekleşirse sadece Birmingham'da 218 bakım işçisinin yaşamını sürdürmekte bu-

yük zorluk yaşayacağını söylüyor: "Haftada dokuz saat kaybedeceğiz ki bu ayda bir buçuk haftalık maaş demek oluyor. Bu da benim ipotek senedimi, gazımı ve elektrigimi ödeyememem, düzgün bir alışveriş yapamamam, oğlumun okul üniformasını alamamam demek. Bu hayatımda çok büyük bir etki yaratacak."

'BİZİ CEP HARÇLIĞI İÇİN ÇALIŞIYOR SANIYORLAR'

Evde bakım hizmetini verenlerin büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturuyor. Mandy, evde bakım hizmeti veren işçilerin yaptığı için meclis tarafından "hor görüldüğünü" söylüyor. "Bizler erkek olsaydık, tam zamanlı çalışma saatlerinden yarı zamanlı saatlere

geçmemiz gerektiğini duyar mıydık? Bence cep harçlığı veya eve katkı sunmak için çalıştığımızı düşünüyorlar ama öyle değil. Çocukları olan ve ailesini geçindirmesi gereken işçiler var ve bu stresin insanlar üzerindeki etkisi korkunç! Yüksek ücretli işlerde çalıştığımızda, düşük ücretle çalışan insanların neler yaptıklarını ve nasıl idare ettiklerini bilmiyorsunuz. Bizi yoksulluk sınırının altında ücretlerle çalışmaya zorluyorlar. Sanırım teslim olacağımızı zannediyorlar ancak pes etmiyoruz."

'EVİMİ KAYBEDEBİLİRİM'

Geleceğine ilişkin endişesi olan tek evde bakım hizmeti veren işçi Mandy değil. İsmi vermek istemeyen bir işçi, bu durumun onu nasıl bir strese soktuğunu şöyle anlatıyor; "Ben bekar bir ebeveynim. Tek yaşıyorum ve bir ipotek senedim var. Maaşımın yarısını kaybetme ihtimalim olduğu söylendi. Ben de onlara ipotek senedi ödediğimi söyledim. Dolayısıyla böylece bir durumda evimi kaybedebilirim. Benim 11 yaşında bir kızım var. Stres yüzünden saçların dökülmeye başladı ve bunu gerçekten hepimiz hissediyoruz, hepimiz. Ama eğer birbirimize sıkıca tutunursak bu işin üstesinden geleceğimize inanıyoruz."

45 dolarlık Disney bebeğini üreten işçiye 4 sent ücret

Disney ve Fisher Price oyuncak dünyasının tekelleri sayılır. "Doğa ve insan dostu" olmakla övünen Disney ve Fisher Price, Çin'deki fabrikalarda çalıştığı kadın işçilere hiç de "insan dostu" davranmıyor. Disney ve Fisher Price oyuncaklarının yapıldığı fabrikalarda kadın işçiler, saatte 1.30 dolardan az para kazanıyor.

Yılbaşı öncesi yoğunlaşan üretim kadınların sağlığı pahasına hiç durmadan sürdürüldü. İnsan hakları grupları Solidar Suisse ve Çin Emek İzleme Örgütü tarafından yapılan ve yeni yıl kutlamaları öncesinde açıklanan bir araştırma, çok pahalıya satılan bu oyuncakların arkasında korkunç bir sömürü düzeni olduğunu ortaya serdi.

Araştırmada, Guangdong'un güneyindeki Heyuan'daki oyuncak fabrikasında çalışan işçilere, yasadışı bir şekilde fazla mesai yaptırıldığı, tatil ya da hastalık ödemelerinin verilmediği, hatta hastalık nedeniyle işe gelmeyen işçilerin ücretlerinin kesildiği ya da işten atıldıkları ve genellikle saatte 1.30 dolardan daha az ücret öndendiği belirtiliyor. İnternette 45 dolara satılan Küçük Denizkızı animasyonunun kahramanı Prens Ariel'in bebeğini üreten işçiler, bir oyuncak için sadece 4 sent alıyor.

Çalışan kadınların büyük kısmının 45 yaş üstünde olması dikkat çekici. Araştırmada kadın işçilerin bu koşullara "başka bir iş bulmakta zorlanacakları" düşüncesi nedeniyle ses çıkaramadığı da ifade ediliyor. Araştırmayı hemen yılbaşı öncesi yayımlayan hak izleme grupları "Umuyoruz ki bu yılbaşında sevdiğimiz için aldığımız o hediyelerin arkasında kimlerin olduğunu hatırlarız" dedi.

2019'U CEZAEVİNDE KARŞILADILAR:

Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da kadın hakları savunucuları baskı altında

Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki insan hakları savunucuları, 2018'de hükümetler ve silahlı gruplar tarafından bir dizi tehditle karşı karşıya kaldı. Ancak mücadele verilerek kazanılmış değişimlerin de merkezindeydiler. İnsan hakları savunucusu kadınlar, direnişlerde daima ön saflarda durdu, cinsiyet ayrımcılığına ve insan hakkı ihlallerine de meydan okudular.

24 Haziran'da Suudi Arabistan, kadınlara karşı uyguladığı bir dizi ayrımcı politikadan biri olan araba kullanma yasağını kaldırmıştı. Geciken bu adım aslında onlarca yıldır mücadele eden kadınların bir kazanımdı. Loujain el Hathloul, Iman el-Nafjan ve Aziza el-Yousef isimli bir grup aktivist kadın mayıs ayında tutuklanmıştı. Yasağın kaldırılmasından bir ay önce bu kadınlar 'hain' ilan edildiler. Araba kullanma yasağı kalktı, ancak bunun için mücadele eden kadınların neredeyse tamamına seyahat yasağı getirildi, hapis cezalarına çarptırıldılar

ve bu yüzden ülkeyi terk etmek zorunda kaldılar.

İran'daki kadın aktivistler, kadın haklarına ilişkin tüm ayrımcı uygulamalara karşı büyük bir cesasret örneği sergiliyor. Onlarca kadın, İran toplumdaki bu hakaret dolu ve aşağılayıcı uygulamaya engel olmak adına başörtülerini çıkartarak 'zorunlu başörtüsüne' karşı meydan okudu. İran devletin tepkisi ise onlarca kadına şiddet uygulamak, yürüttükleri barışçıl kampanyalar nedeniyle kadınları tutuklamak oldu. Bu kadınlardan biri olan Roya Saghiri, ağustos ayında 'kamu düzenini bozmak' nedeniyle 23 ay hapis cezasına çarptırıldı. Roya'nın avukatları ve onu destekleyenler de taziye edildi. Örneğin, ödüllü bir insan hakları avukatı olan Nasrin Sotoudeh, ulusal güvenliği tehdit gibi suçlarla itham edilerek haziran ayında tutuk-

landı.

Mısır'da, insan hakları savunucusu kadınlardan Mahienour el-Massry ocak ayında, insan hakları avukatı Haytham Mohammed de ekim ayında kadınların mücahedeyle serbest bırakıldı. Ama Amal Fathy isimli bir kadın, Facebook'ta cinsel tacizi ve hükümetin bu durum üzerine bir şey yapmamasını kinayan bir video yayınladığı için eylül ayında iki yıl hapis cezasına çarptırıldı. Mısır Hak ve Özgürlükler Koordinasyonu kurucu ve yöneticisi Ezzat Ghoniem ve aynı kuruma çalışan insan hakları avukatı Azzou Mahgoub'un 4 Eylül'de mahkemeden serbest bırakma kararına rağmen hücre hapsi devam ediyor.

Libya'da kadın hakları savunucuları, Libya Ulusal Ordusu ve milisler tarafından yapılan yolsuzluklara karşı çıkanlar arasında ön saflarda yer aldı. Bu kadınlar cinsiyete dayalı şiddete maruz kaldılar ve sosyal medyada buna ilişkin kampanyaları yaydılar. Ocak ayında, yargısız infazlardan sorumlu milisleri eleştiren, sonrasında ise kaybedilen ve işkence gören Mariam al-Tayeb, Bab Tajoura bölgesinde, Trablus'ta bir milis tarafından kaçırıldı ve fiziksel şiddete maruz kaldı.

İKİYÜZLÜLÜĞÜN BÖYLESİ

Çocuk istismarının ağır yasalara tabii olduğu Avrupa ülkelerinden, çocuk istismarının bir "turizm alanı" haline getirildiği çeşitli ülkelere akan bir "istismar tatili" furyası olduğunu biliyor muydunuz?

Tayland, küçük yaşta kız ve oğlan çocuklarının "turizm" adı altında istismar edildiği ülkelerden biri. İsveç'te kurulu olan, aralarında turizm ve otel işçilerinin sendikalarının ve çocuk hak örgütlerinin de olduğu 'Schyst Resande' (Dürüst Seyahat) grubunun yayımladığı bir rapor, 1999 yılında maddi çıkar karşılığı cinsel ilişkilerin yasaklandığı İsveç'te erkeklerin fuhuş yapmak amacıyla ağırlıklı olarak çocuk istismarının açık hale getirildiği ülkelere gittiğini gözler önüne seriyor. 'Welcome to Sin City' başlıklı rapora göre, Tayland'da fuhuş yaparak geçimini sağlayan

Tayland'a 'istismar turizmi'

yaklaşık 250 bin kişinin çoğunluğunu küçük yaşta kız çocukları ve genç kadınlar, yüzde 10'unu da küçük erkek çocukları, genç erkekler ve trans bireyler oluşturuyor.

İkiyüzlülük ise Tayland'a giden İsveçli erkeklerin ifadelerinde açığa çıkıyor. Para karşılığı ilişkiye giren İsveçliler, fuhuş yapan kız ve genç kadınların Kuzey Tayland'dan geldiklerini ve ailelerini geçindirmek için çalıştıkları fabrikalarda çok az kazandıkları için fuhuşa yönediklerini bildiklerini söylüyor. Buna rağmen bu istismarın bir parçası olmalarını ise "Taylandlıların kültüründe fuhuşun kötü olmadığını, kendilerini yerel kültüre adapte ettiklerini", "çocukların ve kadınların zaten bu işi yaptıklarını, kendilerinin ise seks satın alarak geçimlerine katkıda bulduklarını" söyleyerek aklamaya çalışıyorlar.

ALBATROS'UN KIZ KARDEŞLERİYİZ

Fadime GÜNEŞ POLAT
Fransa

S evgili kız kardeşlerim, size Fransa'ya kadar uzanan göçmenliğimin hikayesini anlatmak istiyorum. İlkokula gidiyordum, bazı kardeşlerim yatılıda okuyordu. 7 kız 1 erkek! Bölge koşullarına ve yaşam biçimine uygun erkek egemen bir ailede yaşadık. Gerçi annem, o döneme göre çok bilinçli bir kadındı. Buna rağmen, kadın olarak epey sorunlar yaşıyorduk. Oğlan kardeşimiz yüksek bir puanla İzmir'de bir kolej kazanmıştı, gurur kaynağımızdı tabii o zaman. Fakat annemin 7 kızını epey yargılayan vardı çevremizde ve buna karşı verdiği mücadele annemi epey yormuş olacak ki "Burdan göçelim, kızlar burda kötü şeyler yaşar" demişti. Bunun üzerine İzmir'e göç ettik. Böylece 1987'de göçmenliğe ilk adım atım.

Hiç ayrılmamıştık topraklarımızdan o güne kadar. Bir kamyon arkasında eşyalarımızla, uzun süren bir yolculuktu, bazen ağlayıp bazen güldüğümüz zorlu bir yolculuktu. Düşünüyordum da insan bir kere yollara koyulmasın, sonu gelmeyen yolculuklar, bitmeyen göçmenlikler yaşıyor.

Yıllar sonra, İzmir göçmenliği yetmedi ki, yolumuz Fransa'nın bir ucuna düştü. Biz iki kadın, dünyalar tatlısı Berfom ve ben. Burda da zorlu bir süreç başladı, hem de ne zor!

Anladım ki göçmenlik buymuş asıl. Dilini, kültürünü hiç bilmediğimiz bu yere alışmak için epey zorlandık. Oysa biz daha evrensel düşünüyorduk; toprak aynı, hava aynı, su aynı diyoruz... Kolay sanıyorduk, ama değildi. Şairin de dediği gibi, insan yaşadığı yere benziyor; o yerin suyunu, toprağını, havasını benziyor. Buralı olmadığımızı nasıl da hissettiriyordu her şey. Ama geçecekti elbet bunlar. Hayatın bir kısmı zorluksa, gerisi direniş!

Zamanla tanıştığımız güzel insanlar oldu, hatta kızkardeş olduk; ALBATROS'un KIZ KARDEŞLERİ! Ne güzel değil mi?

Kadının gücü her yerde olduğu gibi burada da kendini gösterdi. Bu güzel insanlarla henüz kurmuş olduğumuz bu güzel derneğin çatısı altında birçok projemiz var gerçekleştirmek istediğimiz. Henüz yeni olmamıza rağmen düzenlediğimiz tiyatro etkinliğimiz harikaydı.

İçim kıpır kıpır... Havanın, suyun, toprağın soğukluğu uçurdu aklımdan. Her şey yeniden aklımdaki sıcaklığa ulaştı! Belki biz de isindik, yani belki de yaşadığımız yere benzedik... Artık buralıyız, göçmeniz, güçlüyüz! Albatros'un Kız Kardeşleriyiz...

Göçmenliği kolaylaştırmayı hedefliyoruz. Bu zorluklarla tek başına mücadele etmenin ne demek olduğunu bildiğimizden bir araya gelelim istiyoruz. Buralarda tutunmaktan öte kültürel, sosyal, politik olarak da burada olmak istiyoruz. Biliyorum ki benim gibi bir sürü insan var. İsveç ve komşu Fransa'da yaşayan herkesi Albatros'a üye olmaya, birlikte daha da güçlenmeye çağırıyorum. Gelin, neler yapabileceğimizi konuşalım. Sonra da el ele yapalım!

SEVİM

Meltem TEKER

Yaşadığımız onca zulme ve haksızlığa karşı sesimizi yükselttiğimiz, bizi susturmak isteyen herkesin gözüne baka baka, umudumuzu, direncimizi perçinlediğimiz yeni bir 25 Kasım'ın daha ardından tekrar sıcacık bir merhaba!

Çocukluğumuzdan bu yana, hepimizin hayatında izler bırakmış pek çok kadın tanımışızdır mutlaka. Kapımızdan girdi mi içeriye, yüzünde güneşin tüm saklı renklerini görürsünüz bu kadınlarda. Pişirdiği ekmeğin taze buharı vardır ellerinde. Acı tatlı fark etmez, ne varsa yaşadığı, emek süzgecinden geçirir, bir yudum aziz su gibi sunar size gözleriyle. Anemizi, ablamızı, kız kardeşimizi tadarız onların sohbetlerinde.

Sevim Hanım da işte böyle bir kadın olmuştur benim hayatımda. Uzun boylu bir uğraştan sonra, nazlı küçük bir kız havasında anlatmaya başlıyor öyküsünü. 1946 Varto depremiyle hayata merhaba demiş Sevim. Yaşamla ilk kavgasını, göçük altında kalmış kundaktaki bir bebek olarak vermiş. Hele ki bu depremde annesini kaybetmiş olması, etraftakilerin onu kurtarma çabasını da zayıflatmış elbette.

Ocağın başında, bir eliyle ateşi harlarken diğerini türlü şekillere çevirerek anlatmaya devam ediyor: "Millet üşüşmüş yaralı çıkartmaya. Bana sıra ne gelsin? Atmışlar bir ağaç gölgesine. Beklemişler ölür mü kalır mı diye?" Beklenenin aksine, Sevim bebek tüm gücüyle sıkı sıkı sarılmış hayata, babası da küçük yavrusuna...

Kalabalık bir aile içinde büyüye de, annesinden kalan tek kız evlat olması, yörenin tüm kadınlarının ona buruk bir merhametle bakmasına neden ol-

muş. "Saçlarımı ören kadınlar sorardı bana; iyi yıkandın mı, üstün başın, kirlin var mı?" Okula hiç gidememiş Sevim. Sevgiyi, ilgiyi akraba kadınlardan görmüş hep. Babası yeni evlilik yapıp, yeni kardeşler de gelince, evde bir şenlik olmuş anlattığına göre. Hiç tanımadığı öz annesini, çevre halkının ona duyduğu saygıyla ifade ediyor sadece.

'ELÇİ'NİN GETİRDİĞİ HABER

Bir sabah kapı önünde oyun oynarken, kendisine "elçi" geleceği söylenir. Henüz 13 yaşındadır ve bunun ne anlama geldiği hakkında hiçbir fikri yoktur. Komşu köyden gelen birkaç akraba, Sevim'i evlendirmek için aracı seçilmiş kişiler yani elçilermiş. Sevim, olayı anlayıp babasına cevap verecek vakti bulamadan, kendisinden on iki yaş büyük damat adayı tarafından kaçırılır. Yüzünde acılı ince bir gülümsemeyle, "O zamanlar bu işler hep böyleydi. Ha evlenmek, ha kaçmak. İki de birdi" diyor.

Gelin olarak geldiği evde Sevim'i oldukça zorlu hayat şartları beklemektedir. Fakat o, bunları henüz anlamadan, yarım kalan çocukluğuna burada da devam etmek ister. Kayınvalidesinden, alışık olduğu komşu kadın ilgisini, ailenin diğer üyeleri olan dört kayın biraderden ise oyun arkadaşlarının yerini almasını bekler. Eşi, çalışmak için sık sık uzak illere gider, Sevim ise bulduğu her imkanı değerlendirerek çocuk sevincini ayakta tutmaya çalışır.

Maddi yetersizlikler hat safhadadır. Ev halkının temel ihtiyaçları kıt kanaat karşılanmaktadır. Sevim bir yandan, kayınvalidesinden ekmeği pişirmeyi öğreniyor, bir yandan ikna ettiği küçük kayını ile kapıda bacada saklambaç, birdirbir oyunlarını oynuyor. Uzun sarı saçları örgülü, gözlerinin içi gülen, bu akça pakça küçük kız, kendisine yüklenen "ev kadını" rolünü sırtından her atıp koşup oynaması-

Elindeki demir çubukla ateşi çabuk çabuk karıştırıyor Sevim. Üstündeki saca dizdiği hamurları dans ettirir gibi oynuyor sonra onlarla. "Eskiden kuma çok evde vardı Meltem" sözlerini savuruyor ardından. Cümlelerin ağırlığından mıdır nedir, yanı başımızda asılı duran elek odanın ortasına savruluyor.

nın bedelini azar işiterek ödüyormuş. Zaman geçip giderken Sevim büyüyor, üç beş haftada bir gördüğü eşinin ona şart koştuğu görev ve sorumluluklara da adapte olmaya çalışıyormuş. Bu görevler bazen dağdan odun getirmek, bazen tonlarca çamaşır yıkamak, bazen de ev halkının ayaklarını yıkamak oluyormuş...

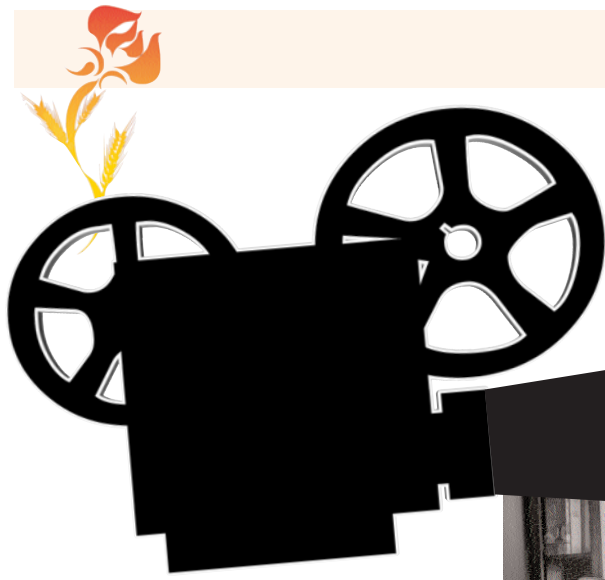
KUMAYLA KURULAN DAYANIŞMA

Sevim, evliliğinin ilk senesini doldururken, artık tecrübeli bir ev kadını yerini almıştır. Pişirdiği ekmeğin civarda nam salmış, komşu kadınlardan ince oya dantel işlerini öğrenmeye başlamıştır. Bir akşam, ev halkının gizli saklı yaptığı sohbetlere tanık olur Sevim. Arada kendi ismi de geçince dayanamaz, sorar. Öğrendikleri karşısında şaşkın ve çaresizdir. Kocasını, kendisinden önce başka bir akraba kızıyla nişanlanmış. Aile arası anlaşmazlık yüzünden anne babalar inatlaşmış, evliliği engellemişler. Fakat yarım kalan bu "namus" konusunun çözülmesi gerekliliği. Sevim şimdi neden köylerinde değil de başka bir ilde yaşadıklarını daha iyi anlamıştır. Mecbur edildiği çaresizlikle, kumasının yolunu beklerken bulur kendisini. Diken üstünde geçen birkaç günden sonra, eski nişanlı çift çıkıp gelir. Artık Sevim için sözün bittiği yerdir.

Elindeki demir çubukla ateşi çabuk çabuk karıştırıyor Sevim. Üstündeki saca dizdiği hamurları dans ettirir gibi oynuyor sonra onlarla. "Eskiden kuma çok evde vardı Meltem" sözlerini savuruyor ardından. Cümlelerin ağırlığından mıdır nedir, yanı başımızda asılı duran elek odanın ortasına savruluyor.

Evin ikinci yeni gelini, Sevim'le aynı kaderi paylaşmak üzere çoktan yola çıkmıştır. Dağlar aşırı yürüyerek geçen birkaç günün sonunda eve varılmıştır. Hane halkı, yaşantılarına sanki hiçbir şey olmamış gibi kaldığı yerden devam eder. Zaman içinde, hayatın getirdiği ne varsa, evin kadınları imece usulü paylaşır. O dönem üniversite eğitimi almak, hele de kırsal illerin gençleri için imkansız olsa da, Sevim ve kuması, kayınbiraderlerinin eğitim hayatında son derece fedakar davranırlar. Kocasını çalışmak için Avrupa'ya gittiğinde evde kurdukları iş bölümü ve dayanışma ile "ele güne karşı" örnek bir tavır sergilerler.

Geçip giden onca seneden sonra, doğurup büyüttükleri çocuklarını yaşam kaynağı edinmiş Sevim, kuması ve onların nezdinde tüm kadınlarımızı sunduğumuz hikayemizi çayımızın eşliğinde yudum yudum aktarmak istedik. İyi niyetten, dirençten yana hissemizi almak umuduyla...

ROMA

Libo'ya, Cleo'ya ve tüm ev emekçisi kadınlara

Hilal TOK

Meksikalı yönetmen Alfonso Cuarón'un, kendi dadası Libo'ya adadığı ve Libo'nun gerçek hikayesinden ilham alarak beyaz perdeye aktardığı siyah beyaz film Roma, 1970'lerin Meksika'sında orta sınıf bir ailenin evine konuk ediyor seyirciyi.

Film, Mixtec* kökenli Meksika yerlisi ev hizmetçileri ile zengin ev sahipleri arasındaki ilişki, Meksika'da yaşanan politik atmosfer, sınıf farkı etrafında şekilleniyor. Film sakinliğine rağmen 'ne olacak' merakını sürekli diri tutan anlatımıyla, izleyiciyi diken üstünde hissettiriyor.

Meksika sinemasında bile pek fazla yer verilmeyen Meksika yerlilerinin yanı sıra toplumun alt sınıflarının yaşamından kesitler görmemizi de sağlıyor.

APARICIO; TÜM RENKLERİ İLE MEKSİKALI

Mixtec kökenli ev emekçisi Cleo'ya, gerçekte işsiz bir öğretmen olan ve daha önce hiç oyunculuk deneyimi olmayan Yalitza Aparicio hayat veriyor.

Aparicio verdiği bir röportajda Meksika'daki değişik deri renklerini, yüz biçimlerini temsil eden "çeşitliliğin" sonunda görünür olmasının kendisini çok iyi hissettirdiğini söylüyor. "Derim, sonuna kadar tüm renkleri ile Meksikalı ve yine sonuna kadar insan" diyen Aparicio, hayat verdiği Cleo'yu da dadılık yaparak kendisine bakan annesine benzetiyor. Yani Aparicio'nun, Cleo karakterini bu kadar iyi yansıtabilmesinin ardında bizzat kendi gerçekliği yatıyor.

Cleo, sabahın kör vaktinde kalkıp başlıyor mesaiye. Evin dört çocuğuyla ve diğer işlerle ilgileniyor tüm gün, mesaisi tüm yatılı ev işçileri gibi herkes yattıktan sonra bitiyor. Ev sahibi Sofia, her ne kadar genel olarak şefkat dolu olsa da, Cleo'ya karşı zaman zaman çıkışlarıyla sınıf farkını hatırlatıyor.

Cleo'nun birlikte olduğu Fermin'den hamile kalmasıyla film, çaresizlik içinde çıkar yol arayan Cleo'yu daha da merkeze alıyor. Fermin, yoksulluk içinde yaşayan, ama popüler magazin figürleri ve militarist söylemlerle devletin düzene bağlamayı başardığı bir genç.

Cleo'yu ve Sofia'yı terk edilişleri sonrası güçlü kalma çabaları ortaklaştırıyor, ancak aralarındaki dayanışma asla sınıf farkını ortadan kaldırmıyor.

ORTAKLAŞTIRAN ÇARESİZLİK

Filmdeki önemli ayrıntılardan biri Cleo'nun hamileliğini devam ettirip ettirmeme gibi bir seçeneğinin hiç gündeme gelmemesi... Kürtajın yasak olduğu Meksika'da kadınların seçeneği ne yazık ki yok. Cleo, yaşadıkları karşısında sessiz ve sakin görünse de, çaresizliğini hissetmemek mümkün olmuyor. Ne yapacak bu kadın tek başına? Bu çocuğu nasıl büyütecek? Cleo'nun çaresizliği, benzer durumdaki tüm kadınların sessiz bir çığlığı oluyor sanki.

Bu arada Cleo'nun işvereni Sofia, doktor olan eşi tarafından henüz terk edilmiş ve kaygılar içinde eşinin geri dönmesini bekliyor. Hikaye bir yerden sonra Cleo'nun ve Sofia'nın çaresizliklerini ortaklaştırıyor. Cleo ve Sofia her ne kadar farklı sorunlar yaşasalar da, farklı sınıflardan olsalar da, hayatlarındaki erkeklerin sorumsuzluğu ve kaçışları sonrası ayakta kalma çabaları ortaklaştırıyor onları. Ancak aralarındaki dayanışma, sınıf farkını asla ortadan kaldırmıyor.

'BİR SÜRÜ ÇOCUĞU ÖLDÜRDÜLER'

Cleo'nun hamileliği ilerledikçe Meksika'nın politik atmosferini de daha net görüyoruz. Gerçi filmin başında çocukların sofrada bir çocuğun polis tarafından öldürüldüğünü konuşması, yani böyle bir konunun yaşları oldukça küçük çocukların gündeminde olması, çocukların sürekli silahlı oyunlar oynaması ülkenin atmosferine dair bir fikir veriyor zaten.

Ama bunun ne kadar sert bir hal aldığını Cleo'nun denk geldiği bir öğrenci eyleminde açıkça görüyoruz. Devletin yoksul mahallelerdeki kamplarda yetiştirdiği faşist çetelerin saldırısına şahit oluyoruz. Ve bu acımasızlığın orta yerinde kalıyor Cleo. Polisler ise o an ortada yok nendesin! Sahneyi izlerken Turgut Uyar'ın dizeleri geliyor aklıma: Kanın ateşin ve seslerin böyle cömertçe kullanıldığı / böyle sorumsuzca kullanıldığı bir dönemde... / kanımız bile doğru dürüst akmadı / bir sürü çocuğu öldürdüler...

GÜNDELİK VE BİZDEN

Yönetmen Cuarón'un kamerası uzun süre ileri geri hareket ediyor, siyah beyaz çekim tekniği ve kendi belleğinden sunduklarıyla kaosun ortasında bile bir dinginlik yaşıyor.

Roma, didaktik bir biçimde, izleyicinin kafasına vura vura 'bunu anlatmaya çalışı-

yorum' demiyor. Öylesine yalın ve gerçekçi anlatıyor ki derdini, buna gerek kalmıyor. Gündelik diyaloglarla zarifçe örülmüş sahnelerde, kilometrelerce ötedeki kadınların duygularına hem tanık hem ortak olabiliyorsunuz. Sınıfsal, ulusal, sınıfsal ve cinsel her tür çatışmayı görebileceğiniz politik bir film Roma, izlenmeyi hak ediyor.

Libo'ya, Cleo'ya ve tüm ev emekçisi kadınların görünmeyen emeğine...

** Mixtec, Güney Meksika topraklarında, kökenleri Azteklerden önceye dayanan yerli bir halk. Katanın keşfi sonrası Hristiyanlaştırılmış ama Katolik inancıyla Hristiyanlık öncesi gelenekleri birleştiren bir kültürleri var. Bugün dahi çoğunlukla tarım, avcılık, hayvancılık gibi toprakla ve doğayla ilişkili mesleklerde ya da hizmet sektöründe çalışıyorlar.*

Asıl mağdur nafaka ödeyen erkek değil nafakaya mecbur bırakılan kadın

Gözde MEYDAN
Kocaeli

Cumhurbaşkanı seçimlerinden hemen sonra açıklanan ilk 100 günlük eylem planında nafakanın sınırlandırılması ve bu konuda -erkeklerin yaşadığı- mağduriyetlerin giderilmesi de yer alıyordu. Bu sahte mağduriyeti temellendirmek için neler yazıldı çizildi; "Kadınlar yoksulluk nafakasını zenginleşme yöntemi gibi kullanıyor", "Kadınlar erkeklerden intikam almak için nafaka istiyor" daha neler neler...

Böyle argümanların arkasındaki niyet ise kadınların nafaka almasını ciddi oranda sınırlamak ve aslında maddi olanakları yeterli olmayan kadınların ne olursa olsun boşanmasına engel olmak.

Peki gerçekten durum anlattıkları gibi mi? Yaşamları zorluklarla geçmiş iki kadının nafaka mücadelelerini dinleyelim.

ADALETE İNANCIMIZ BÖYLE BÖYLE TÜKENDİ

Vildan 42 yaşında, 4 çocuk annesi. İlk evliliğini 15 yaşında ailesinin zoruyla gerçekleştireyor. Bu evliliği boyunca uzun yıllar Almanya'da yaşıyor. Baskı, şiddet, yabancılik hali onu çok zorluyor ve gittikçe içine kapanık bir hale geliyor. Üç çocuğunu Almanya'da doğuruyor ve yıllar sonra çocuklardan birinin öğretmeni çocuğun durumunda bir farklılık görerek eve sosyal hizmet uzmanlarını yönlendiriyor. Vildan orada yaşadıklarını şöyle anlatıyor; "Avrupa gerçekten Türkiye gibi değil, biz çok geriden geliyoruz. Sosyal Hizmet Uzmanları evimize geldikten sonra hayatım değişti, bana çok yardımcı oldular ve sonunda boşanmak için ilk adımı attım. Bu süreç çok sancılı geçti çünkü eşim çocukları kaçırmaya çalıştı, boşanmak istemedi, çok zorluk çıkardı." Vildan, boşanıyor ama eşinden alması gereken nafakayı hiçbir zaman almıyor. Tüm bu yaşadıklarından sonra Türkiye'ye geri dönüyor ve bir süre sonra burada ikinci evliliğini gerçekleştiriyor. "Ekonomik anlamda güçsüzdüm, çalışıyordum ama yetmiyordu, sanki evlenince hayatın yükünü bölüşebilmişim gibi geldi" diyor. Bu evliliğinde de bir süre sonra sıkıntılar baş gösteriyor ve 2 yıl önce eşinden boşanıyor.

Anlaşmalı boşandıkları için bir sıkıntı yaşamadığını ama eski eşinin çocuğunu görmek için gelmediğini ve 2 yıldır da tek kuruş nafaka ödemediğini söylüyor ve nafakayla ilgili gündemde olan değişikliği adaletsizlik olarak değerlendiriyor: "Kadınlar boşandı, ilişkisini bitirdiği bir adamdan kolay kolay bir beklenti içine girmez. Zaten bitmiş gitmiş bir şey istemez kadınlar da. Ama istisnai durumlar var mıdır vardır tabii. Ben babasının çocuğum için bir şeyler yapma-

sını tabii ki beklerim. Bunu en çok da çocuğum için isterim. Eski eşimin adliyenin tam karşısında bir berber dükkanı var, bütün hakimler, savcılar gidip orada tıraş oluyor ama nasıl oluyorsa hakkında icra kararı çıkardığımda herhangi bir işyeri veya ev adresi gözükmüyor. O yüzden de icra yapılamıyor. Eski eşim çalıştığı işyerine gelip ayda vermesi gereken 600 TL'yi vermek istemediği için olay çıkardı. Polis çağırınca gitti. Bir yerlerde adamın varsa işler senin isteğin gibi yürüyor, bu yüzden kadınların adalete olan inancı kalmıyor. Bazı avukatlardan da bu konuda akıl alıyorlar. Şimdi soruyorum yetkililere; erkeklerin mağdur olduğunu söylüyorlar, bu nasıl bir mağduriyet? Madem erkekler mağdur olmasını istemiyorlar o zaman kadınların mağdur olmaması için devletin bir şey yapması gerekmez mi? Ben kendim için nafaka istememiş bir kadın olarak çocuğum için verilmesi gereken nafakayı bile alamazken; çalışacak durumda olmayan, çocuğuna bakmak zorunda olduğu için yoksulluk nafakası isteyen kadınların mağduriyetini nasıl gidereceksiniz? Haberlerde çok duyuyoruz; mesela bir yol var, üst geçit olmadığı için bir sürü insan karşıdan karşıya geçerken ölmüş. Bu da ona benziyor, herhalde kadınların cinnet getirmesini bekliyorlar önlem almak için. Uzun uğraşlar sonucu nafaka için iyi bir avukatla görüşüm gerekirse tekrar dava açacağız, çocuğumun hakkını almam gerekiyor; çünkü tek başıma çok zorlanıyorum."

NAFKA ÖDEMEMEK İÇİN SAHTE RAPOR ALDI

Sema 27 yaşında, 4 yaşında bir kızı var. Küçük yaşta ailesinin baskısıyla evlenmiş ve bu evlilikten sonra peş peşe hiç istemediği şeyler yaşamış. İlk evliliğinin ardından bir süre sığınmaevinde kaldığını ve burada kadınların gördüğü muameleden rahatsız olduğu için iş bulup çıktığını anlatıyor: "Çocuklarıyla gelen kadınlar vardı. Verilen kahvaltı yetmezdi, çocuğum kendi yemez çocuğuna yedirirdi. Adı üstünde 'sığınmaevi', sığınacak, gidecek yeri olmayanlar gidiyor oraya ama orada çalışanlar

'siz zaten düzgün olsanız buralara düşmezsiniz' der gibi davranıyorlardı. Baktım dayanılacak gibi değil, iş bulup çıktım. Kadınların çocuğum gitmek istemez oralara çünkü kolay olmadığını duymuşlardır, devlet önlem alacaksa önce buraları iyileştirsin."

Sema bir tanıdığıнын yanına yerleşip işe başlıyor ve bu sırada tanıştığı bir adamla ikinci evliliğini gerçekleştiriyor. 4 yaşındaki kızı da ikinci evlilikten. "Maddi açıdan durumu iyiymi, işi iyiymi. Ama ben de çalışmaya devam ettim, birlikte çalıştık. Zamanla fark ettim ki yolunda gitmeyen şeyler var. Aldatıldığımı öğrendim, sessiz kalmadığım içim şiddet görmeye

başladım, evde hiç huzur kalmadı. Boşanmak istediğimi söylediğimde çok diretti. Kesinlikle ruhsal sorunları olduğunu tahmin ediyordum. Beni her tehdit ettiğinde, şiddet uyguladığında karakola gittim. Karakoldaki polisler artık beni de onu da tanıyorlardı ama hakkında somut hiçbir yaptırım uygulanmıyordu. 'Senin hâlâ eşin, bir şey yapamayız' diye geri gönderdikleri de oldu. Yasada böyle bir şey yok ama karakoldaki polis istediği gibi iş yapıyor.

Bu kabus 1 yıldan fazla sürdü. Bütün bunlara çocuğum da şahit oldu o da çok korktu. Sonunda kararlı olduğumu anlayınca boşanmayı kabul etti, anlaşmalı boşandık. Nafaka talep etmedim. Çocuk için nafaka vereceğini söyledi; miktarı kendisi belirledi. Aylardır da ödemiyor, çocuğumun ihtiyaçlarını tek başıma karşılıyorum. İcraya verdiğimde 'akli dengesi yerinde değildir' diye rapor aldığı ve sahip olduğu bütün varlıkları başkasının üzerine aldığını öğrendim. İtiraz ettik, hâlâ aynı iş yerinde çalışmaya devam ettiğini kanıtlarıyla sunduk, duruşmayı bekliyoruz.

Bence kadınları en çok yoran şey davaların uzun sürmesi, yasanın uygulanmaması. Nafaka hakkına gelince de kendim için hiçbir şey talep etmedim ama çocuğum için bir şey yapmalı mutlaka çünkü sadece benim çocuğum değil bu çocuk.

Bu şehri en iyi kadınlar yönetir

Başak Edge GÜRKAN
Dilek OMAKLILAR
İzmir

1 892 yılından bu yana seçilen 35 İzmir Büyükşehir Belediye başkanından hiçbiri kadın değil. İzmir gibi, kadınların kentte ve siyasette aktif olduğu bir yerde bile durumun böyle olması aslında oldukça düşündürücü. Yerel seçimler yaklaşıyor ancak durum yine geçen 35 yıla çok benzer, yine çok az kadın aday var. Biz de Büyükşehir Belediye Başkanlığı için CHP listesinden aday aday 2 kadından biri olan Seniye Nazik Işık ile hem adaylık sürecini hem de belediyeçilik anlayışını konuştuk.

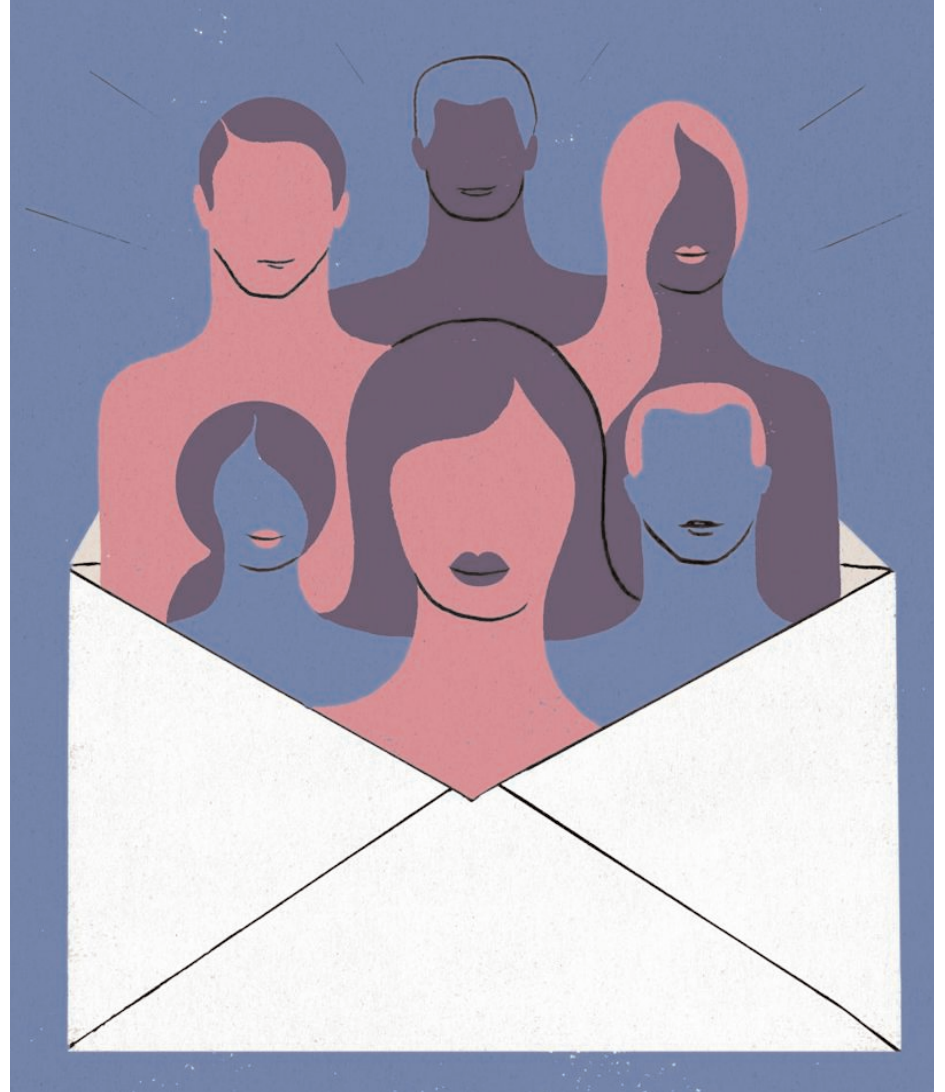
DAYANIŞMAYLA DİRENDİM...

İzmir doğumlu Seniye Nazik Işık, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. Uzun süre Devlet Planlama Teşkilatında görev yapar, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğünde Genel Müdür Yardımcısı olarak çalışır ve Hacettepe Üniversitesinde Toplumsal Cinsiyet ve Sosyal Hizmetler dersleri verir. Işık, yaşamını şu sözlerle özetliyor: "12 Mart darbesinin kısıyından geçtim, 12 Eylül darbesinin tam göbeğinde yaşadım, o dönemde Mamak Cezaevinde kaldım..." Cezaevinde kaldığı kadınlarla birlikte ördükleri dayanışmayla dönemin kötü koşullarına direnerek mücadele eden kadınlardan biri.

Üniversite yıllarında kadın hareketi içerisinde çalışmalar yürüten Işık, o yılları ve kendi çalışmalarını ise şöyle anlatıyor: "O zaman Ankara'da okur yazar olmayan çok kadın vardı, birinci kuşak göç dalgasıyla kente gelmişlerdi. O kadınlara okuma yazma öğretmek, şehri tanıtmak, iş bulabilmelerini sağlamak için çok çabaladık. Aslında bir toplum merkezinin yapması gereken işleri o dönem biz yaptık. Sonrasında 12 Eylül darbesi geldi. Benim de içinde olduğum kuşak Türkiye'de hukuksuzluğu bu dönemde yaşadık. Onun için şimdiki demokratisizliği de gayet iyi tanıyoruz, görür görmez 'İşte bu o, hatta daha da beteri' diyoruz."

'DEĞİŞİM İÇTEN GELEN BİR GÜÇLE GERÇEKLEŞİR'

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu ile o dönemde işten atılan Işık, görevine döndükten sonra da mücadeleye devam eder; "Hayat devam ediyordu ve biz bu hayatı neşeli, güzel günler içinde yaşatan kadınlar olmak gibi bir misyona sahiptik. Göreve dönünce de bu kez başka bir mücadeleyle uğraştık. Mesela yasal haklarımızı alabilmek için 2 yıla yakın bir süre mücadele ettim. Yıldırımın ne olduğunu da epey yaşadık. Ama yılmadık asla. Değişim zaten içten gelen bir güçle gerçekleşir, bana o gücü veren bütün dostlarıma teşekkür ediyorum. Birlikte dayanışmanın tadını yaşamayıydık böyle bir güç içimde olmazdı. Tek başına kalan insanların bu gücü üretme şansı yoktur."

'KADINLAR SİYASET YAPMAK İSTİYOR AMA...'

Seniye Nazik Işık

Kadın alanında uzun soluklu çalışmalar yürüten, projeler üreten Işık, 12 Eylül sonrasında yeniden, özellikle soldan gelen kadınların nasıl bir hareket oluşturabileceğiyle ilgili çalışmalar yürütmeye başlar ve 1989'da bir bağımsız demokratik kadın tartışma grubu olarak Ankara kadın hareketi tarihinde yer alan Kadın Dayanışma Vakfının da ilk nüvesini oluşturan grubu kurarlar. Politik kadınlar arasında olmanın ve dayanışmanın avantajlarına dikkat çeken Işık, kadınların siyasete katılımına ilişkin ise şöyle düşünüyor: "Kadınların siyasette ne kadar az yer aldığını hepimiz biliyoruz. Hiçbir zaman seçimle gelinen yerlerde örgütte var oldukları kadar ya da toplumda var oldukları oranda yer almıyorlar. Bunun çeşitli nedenleri var, ama bunlarla mücadele etmenin ve bunları değiştirmeye çalışmanın önemli olduğunu biliyorum. O nedenle de uzun süre Ka.Der (Kadın Adayları Destekleme Derneği) ile çalıştım, çalışmaya da devam ediyorum. Çalışmalarımızın belki en önemlisi 2002'den sonra başladığımız yerel siyaset çalışmalarımızdır.

Kadınların 'Böyle gelmiş böyle gidiyor bu hayat'

diye düşünerek siyasete ilgilerinin düşük kalması da bir problem. Şu anda düşük kaldığını düşünmüyorum ama yine de olabilecekten çok daha aşağılarda. Çünkü aslında kadınlar siyasetle ilgileniyor ama siyaset onlarla erkeklerle ilgilendiği kadar ilgilenmiyor. Yerelde kadınlar eğer daha çok konuşabilirlerse değişim hızlanır."

Işık, belediyeçilik anlayışı ile ilgili ise, özellikle sosyal belediyeçilik vurgusu yaparak insan odaklı bir anlayışının olduğunu vurguluyor; "Aleniyete, şeffaflığa değer veren ve insan merkezli bir belediyeçilik anlayışındayım. Sadece yoksullukla mücadeleyle sınırlı bir anlayıştan bahsetmiyorum. Hepimizin eşit insanlar olarak yararlanabileceği hizmetlerden söz ediyorum. Ayrıca bütün çalışmaların cinsiyet perspektifinden de analiz edilmeye ihtiyacı var ve bugün bunların yeterince yapıldığını düşünmüyorum."

Kadınların topluma daha aktif katılımı konusunda ayrı çalışmalar yürütülmesi gerektiğinin de altını çiziyor; "Büyükşehir Belediyesinde kadın danışma kuruluna, bu şehrin kadınlarının katkısını daha da aktif şekilde sağlamalıyız. Özellikle bakım emeği (çocuk ve yaşlı bakımı) konusunda, kendim de zor-

luklar yaşamış bir kadın olarak, belediye hizmetlerinin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Büyükşehir Belediyesine bağlı kreş sayısı çok az, o da ancak personele hizmet veriyor. İzmir halkına hizmet veren kreşlere ihtiyacımız var. Kadın sığınmaevleri ve semt merkezlerinin artırılmasının önemli olduğunu düşünüyorum. İzmir'de en azından metropol alanında kadınların daha güçlü olduğunu, bu tür çalışmalara ilgi gösterdiğini de gözlemliyorum. Karabağlar Kent Konseyi Başkanayım, bu yüzden de çok fazla kadınla çalışıyorum, hepsi yeni fikirlerle geliyor. O nedenle kadınların desteklendikleri zaman pek çok şeyi yapabileceklerini biliyorum, görüyorum."

"Pek çok işin küçük bütçelerle, ama çok insanın enerjisi ve emeğiyle yapılabileceğine ve bu şehirde kadınların hayatının çok daha iyi hale gelebileceğine samimiyle inanıyorum. Ama küçük ölçekli işlerin sayısını binlerle çarpacak kadar çok insanı da harekete geçirmeyi amaçlamak lazım. Belki hayalperest bulacaksınız ama hayalleri olmayanın geleceği olmuyor" diye konuşan Işık'ın mesajı ise şöyle: "Bu şehri iyi yönetmek lazım ve bu şehri ancak bir kadın iyi yönetebilir."

İlkel dönemden kapitalist düzene:

EŞİTLİK

Hilal TOK

Bugüne dek kadınlar olarak eşitlik talebimize iktidarlardan çok ilginç karşılıklar aldık. En son “Kadın kadın ile koşar, erkek erkekle koşar. Olması gereken budur. Çünkü yaradılışa, fitrata uygun olan budur” dedi Cumhurbaşkanı Erdoğan. Şu sözlerle de bu düşüncesine ikna etmeye çalıştı herkesi: “Güçlü ile zayıfı aynı yarışa sokamazsınız. 100 metreyi bayan erkek aynı şekilde mi koşturacağız?”

Evet, düzenin toplumsal yükünü tümüyle “eşit” çekmiyor kadınlar ve erkekler, “kağıt üzerindeki eşitlik yasalarına” rağmen aynı haklara ulaşamıyor bir kadın ve bir erkek. Kadınların hukuki alanda tırpanlanan hakları, toplum içindeki konumu, adaletle ulaşmasının önünde dağ gibi bir erkek yargı var mesela. Kadının ev içinde de ev dışında da toplumsal görevleri hâlâ ‘belli’ görülüyor. Bir kadının aynı işi yaptığı erkekle aynı ücreti alamadığı gerçeği var. Kadınlar türlü ayrımcılıklara, tacize, mobbinge maruz kalıyor, emeği ucuzlaştırılıyor. “Kadın ne anlar” denilerek meslekte ilerlemelerinin önüne kayalar döşeniyor. İstedığı erkekle evlenmiyor, daha fenası çocuk yaşta evlendirilmesi normal görülüyor! Evin yükü, çocuk bakımı, kocanın şiddeti...

Bunlar, “kadınlara en ileri haklar” sağladığı söylenen ülkeler de dahil, eşitsizliğin gündelik görünüşleri... Oysa eşitlik, ne haklar temeline indirgenebilir ne de sadece yasalarla hayata geçirilebilir. Eşitliğin, hele ki cinsiyetler arası eşitliğin varlığından söz edebilmek için, öncelikle bu eşitliği sağlayacak maddi koşulların yaratılması gerekir.

Peki, eşitliği nerede kaybettik? Kaybettiğimiz zemini doğru tanımlarsak, gerçek eşitliğin nasıl sağlanabileceğini de doğru tartışırız.

CİNSİYETE DAYALI İŞ BÖLÜMÜ YOKKEN

İlkel dönemde yaşamın temel unsuru avcılık ve toplayıcılıktı. Cinsiyete dayalı bir iş bölümünün olmadığı, kadın ve erkeklerin yaşamın üretimi için eşit düzeyde katılım gösterdiği bu dönemde kadın ve erkek arasında eşitsizlik henüz ortaya çıkmadığı gibi, erkek ve kadının fiziksel yapısının da çok farklı olmadığını görüyoruz. Bu dönemin en önemli ayrımı insanlığın yerleşik hayata/ tarıma geçiş ve gö-

çebe/ hayvancılığa dayalı iki farklı yaşam biçimine evrilmesiydi.

Kadının eşitlik durumunun eşitsizliğe doğru çatlayışı, cinsiyete dayalı iş bölümleri bu dönemde oluşmaya başladı. Ancak cinsiyete dayalı iş bölümünün “cinsiyetçi” hale gelişi esas olarak eşitsizlik sorununu yarattı; toplumun hâlâ sınıflara ayrılmadığı bu süreçte aslında kadın da erkek de emek faaliyeti yürütüyordu. Hayvancılık ve göçebelik ile yaşayan topluluklarda özel mülkiyetin doğuşu ve cinsiyete dayalı iş bölümünün kadınların aleyhine cinsiyetçi bir karaktere büründüğü bir toplumsal yapı oluşurken, tarım toplumdaki cinsiyete dayalı iş bölümü top-

lumsal ilişkilerin anaerkil normlarla işlemesine olanak veriyordu halen.

Aradaki farkın nedeni neydi peki? Tarım toplumlarında üretim ilişkilerinde kadının sorumluluğunda olan tarımsal üretimin, erkeklerin sorumluluğundaki avcılık ve toplayıcılıktan çok daha verimli ve üretken olması, dolayısıyla toplumsal hayatın yeniden üretilmesinin temelinde kadının sorumluluğu altında olan tarımın yatmasıydı. Tarıma dayalı toplumda kadının yerleşik hayata geçişini kolaylaştırıp tarımı geliştirmesine yol açan doğurganlık, hayvancılığın gelişip başlıca üretim biçimi haline geldiği toplumlarda kadını hayvanı evcilleştirme sorumluluğuyla bir-

likte “eve” kapattı. Doğum yapmamış kadınlar bir süre avlanmaya devam etseler de, doğum yapan kadınların canlı yakalanan bu hayvanların evcilleştirilmesi işini üstlenmesi zamanla toplumsal bir karakter kazandı. Tarihte kadın erkek eşitliğinin ibresinin erkekten yana dönmesinin ilk örneği böyle ortaya çıktı.

KÖLELİK VE ‘ÖZGÜR’ KADINLAR

Köleciler toplum kadının erkeğe tabi oluşunun tamamlanmış olduğu bir süreçtir; kadının üretken emeği değersizleştirilmiş, özgür yurttaşlar ve köleler olarak ayrılan iki sınıflı toplumda özgür yurttaşlık, mülkiyeti olana verilen bir hakken; bu hak da yalnızca mülk sahibi erkeklerce kullanılabilir hale gelmişti.

Sınıfsal ayrım, kadının ezilmişliğinin cinsiyetler arası karakterini de belirliyordu. Mülk sahibi sınıflardaki kadınların tek özgürlüğü “köle olmama” durumu idi. Köleler arasında ise kadın da erkek de sömürülüyor ve eziliyor; ikisi de sınıfsal ve cinsel sömürüye tabi kılınıyorlardı. Fakat bu sömürünün boyutları kadın köleler için çok daha katlanılmaz boyuttaydı. Bu durum “özgür” kadınların erkeklerle bağımlılığıyla yakından ilişkilidir. Sahibe ile kölenin özgür erkeğe göre konumları, kendi toplumsal konumlarını da belirliyordu. Köle olmayan kadınlar üretimde yer almıyor, evin idarecisi konumundan ileri gidemiyordu. Kocasını hoş tutmadığı vakit köle olmakla tehdit ediliyordu. “Özgür” kadınlar, üretim ilişkileri içerisindeki konumlanışlarıyla, özgürleşme mücadelesindeki tüm olanaklardan yoksundur. Bu nedenle, tarihin bu noktasında kadının özgürleşmesi sürecindeki adım, sahabe tarafından değil, ama köle kadın (ve erkek) tarafından atılabildi.

HEM EYDE HEM ÇİFTLİKTE SÖMÜRÜ

Köleciler toplumdaki kadının “ev içiyle özdeşleşen” toplumsal konumu, feodal dönemde egemen sınıfların kadınları için daha katmerli bir biçimde kendini hissettirdi. Serf kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlik, feodal bey ve karısına göre daha hafifti. Onların üzerindeki eşitsizlik aslo-lar sınıfsal sömürüyüdü. S erf kadın ve erkek aynı feodal bey tarafından sömürülüyor, yaşamlarını bu sömürüyle devam ettiriyorlardı.

Köylü kadının erkeğe olan bağımlılığı, feodal hanımın feodal beye olduğundan

19. ve 20. yüzyıl kadınların kağıt üzerindeki eşitlik haklarını elde etme mücadeleleriyle imlendi. Ancak tarih gerçek eşitliğin bu sistem içerisinde gerçekleşmeyeceğini gösterecekti.

daha zayıftı. Ancak kadının üretken emeğinin devam ettiği bu süreçte kadın hem evde hem çiftlikte çalışıyordu, ancak kadının üretken emeği aile köleliği olarak değersizleştiriliyordu. Ancak köylü kadının hem tarlada işçi olarak, hem de küçük çiftlikte ev ekonomisinden sorumlu olarak gerçekleştirdiği üretim kadınlara karar mekanizmalarında yer de sağlıyordu. Mesela, henüz özel mülkiyetin boyunduruğuna girmemiş meralar, çayırlar ve ormanlardan oluşan köy topluluğunun ortak mülkiyeti üzerinde söz sahibiydi köylü kadınlar ya da evlenecekleri erkekleri kendileri seçebilmekteydiler. Ne var ki, bu kısmi özgürlükler, küçük toprak ve çiftlik mülkiyetinin yine köylü erkeğe ait olmasından dolayı, köylü kadını da ataerkil boyunduruk altında tutuyordu.

Köleci toplumda da feodal toplumda da eşitsizlik kendini geliştirerek gösterirken tepkileri beraberinde getiriyor, toplumsal değişimler de bundan nasibini alıyordu.

KAPİTALİZMİN AÇTIĞI EŞİTSİZLİK ÜÇÜRÜMÜ

Kapitalist üretim biçiminin gelişmesiyle üretimde makineleşmeyle birlikte, 18. yüzyılın sonlarında ve 19. yüzyılın başlarında, kapitalizmin ucuz iş gücü ihtiyacı kadın ve çocukların kitleler halinde ücretli emek piyasasına sokulmasıyla karşılandı. Yoksulluk koşullarında yaşayan işçi sınıftan çocuklar henüz 6 yaşındayken çalıştırılıyor, uzun çalışma saatleri kadınların hayatını cehennem çeviriyordu. Fabrikalarda kitleler halinde çalışan kadınlar, erkeklerle aynı emeği

EKİM DEVRİMİ VE EŞİTLİK

EKİM Devrimi sonrasında sosyalist cumhuriyet ise kadınların eşitlik sorununu tam da bu temel çelişkiyi gidermek üzere ele aldı. Üretim ve yeniden üretimin her alanında yapılan düzenlemelerin temeli kurulan yeni toplumsal düzende kadınların eşitliğinin sağlanması için. Ekim Devrimi'nin hemen ardından çıkarılan yasalarla bu yeni düzenin maddi koşullarının zemini atıldı. "Kadının kurtuluşunun düzeyinin, genel kurtuluşun doğal ölçüsü" olduğunu söyleyen Marksist birikim, kadınların üretim içindeki rollerine uygun olarak toplumsal

alandaki her türlü eşitsizliği gidermek ve eşitliği garanti altına almak için Rusya'daki atılımlara yön verdi. Kadınların eşit koşullarda üretime katılması ve yeniden üretim alanındaki eşitsiz konularının değişmesi için önemli değişiklikler yapıldı; Sovyet iktidarı, annelik ve ev kadınının ev içi faaliyetlerini, çocuk bakımını üretimdeki çalışmaya denkleştirerek toplumsallaştırdı. Bu, eşitsizliğin giderilmesi yolundaki en önemli adımdı. Bunu izleyen bir biçimde kadınların her alanda eşitlik haklarının gözetilmesi için tutarlı ve sürekli bir mücade-

leye ihtiyaç vardı; bunun için de sağlıktan eğitime, aile birliğinin eşit bir zeminde kurulmasından, üretim alanında ve idari alanında eşitliğin gözetilmesine, çocuk bakımının yalnızca kadınların sorumluluğu olarak görülmemesi için yapılan düzenlemelerden, kültürel alandaki değişimlere kadar pek çok alan "eşitlik" gözetilerek yeniden ele alındı.

Eşitlik, insanlığın ilk birliğinin uzak mefhumu değildir. Eşitlik, zeminini kadınların üretici bir güç olmasından ve yaşamın her alanında kadınlara atfedilen "fıtrat"la mücadeleden alır.

harcasına rağmen daha düşük ücret alıyordu. Kadın emeği üretkenlik açısından erkek emeğinden geri kalmıyordu, bu "üretken eşitlik" kadın ve erkeğin toplumsal hak eşitliği talebinin de temeliydi. Ancak kapitalizm koşullarında kadınların emeğinin ekonomik önemi, kadınların aile, devlet ve toplum içindeki bağımlılığını ve hak yoksunluğunu değiştirmedi. Eşitlik talebinin en etkili mücadelelerinin bu koşullarda gerçekleşmesinin altında işte bu temel çelişki yatıyordu. Kadın emeğinin üretim açısından önemi ile kadının hak yoksunluğu arasındaki çelişki! İşçi

kadınların eşit ücret ve insanca çalışılacak işler mücadelesi ile her sınıftan kadının eşit bir yurttaş olarak seçme ve seçilme hakkının tanınması, medeni kanunun düzenlenerek kadınların evlilik sözleşmesindeki mağduriyetlerinin giderilmesi, boşanma hakkı, eşit ücret hakkı mücadelesini iç içe geçiren ve kazanıma kavuşturan mücadeleler, bu çelişkiden besleniyordu.

19. ve 20. yüzyıl kadınların kağıt üzerindeki eşitlik haklarını elde etme mücadeleleriyle imlendi. Ancak tarih gerçek eşitliğin bu sistem içerisinde gerçekleşmeyeceğini gösterecekti. Çünkü kapitalizmde eşitsizli-

ğın temel sebebi olan çelişki sürmeye devam eder; kadınların üretimdeki rolleriyle toplumsal ve siyasal alandaki eşitsizliğin devam ediyor olması çelişkisi...

Kaynaklar:

- Özgürlük Dünyası, Kadınlar ve Gerçek Eşitlik, Fulya Alikoç <https://ozgurlukdunyasi.org/arsiv/243-sayi-227/544-kadinlar-ve-gercek-esitlik>
- Toplumsal Gelişimde Kadının Konumu, Aleksandra Kollontay
- Rusya'da 1917 Sosyalist Ekim Devrimi ve Kadınların Kurtuluşu: "Tavuk kuştur, kadın insandır", Gül Özgür
- Ekim Devrimiyle Eşit Kadınlara, Hilal Tok <https://ekmekvegul.net/guncel-dosya/ekim-devrimiyle-esit-kadınlara>

O dolap kaç aydır boş haberiniz var mı!

Yasemin AKPINAR
Esenyalı / İstanbul

Ekonomik krizin gittikçe daha ağır hissedildiği günlerden geçiyoruz. Yılın son günlerinde Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğine gelen kadınların anlattıklarında da hep aynı şey vardı; geçim derdi.

Havanın buza kestiği günlerden birinde derneğe geldi Hanife. Bir tanıdığının “Onlar sana yardımcı olur” demesiyle gelmiş. Tanışma faslından sonra başladı anlatmaya; eşinin inşaat işçisi olduğunu, işsiz kaldığını, kira borcunun biriktiğini, kızı üniversite sınavına hazırlandığı için ona bir şey belli etmemeye çalıştığını... “Bir sürü hastalığım var. Daha iyi olsaydım merdiven temizliğine giderdim. Çocuğumu kimseye muhtaç etmezdim. İnanır mısınız 5 gündür kuru ekmek yiyoruz. Artık tanıdıklardan, akrabalardan borç isteyecek yüzümüz kalmadı. Kiracıyız. Kızım okumayı çok seviyor. O okusun diye borç aldık dershaneye yazdırdık. Kriz yüzünden müteahhit mal alamamış, işi durdu. Eşim de işsiz kaldı, 3 aydır çalışmıyor. Kış olduğu için de inşaat işi yok. Kimse eşimi işe götürmüyor...”

Yardım için belediyeye başvurmuş. Belediyeden evi incelemeye gelmişler ama sonrasında herhangi bir yardım alamamış, “Evde iki parça eşya ve buz-

dolabı var diye yardım vermediler” diyor Hanife, sonra da devam ediyor “Ama o buzdolabını açıp bakmıyorlar. O buzdolabı kaç aydır boş onu bilmiyorlar.”

Geçim sıkıntısı yüzünden eşyle de araları bozulmuş. Kaç kere intihar etmeyi düşündüğünü anlatıyor gözyaşlarını tutamamış “Böyle yaşamak-tansa ölmek daha iyidir, dedim. Ama kızımı düşü-

nünce hep vazgeçtim.”

Geçim sıkıntısı, evdeki huzursuzluk, çocuğuna yetememe... Tüm bunlar Hanife'nin priskolojisini altüst etmiş tabii ama yine de bizi uyardıktan edemiyor; “Konuştuklarımız aramızda kalsın. Eşim yardım istediğimi duyarsa bana kızar. Evde kavga çıkar, kızım da kötü etkilenir. Onun okumasına mani olmak istemiyorum...”

Arabulucu aza ikna, daha doğrusu mecbur ediyor

Merhabalar, İşkur'un ayarladığı işimden çıkarıldım. Altı ay çalışma sistemi var daha sonra işten çıkartıyorlar, bu duruma çok tepkiliyim.

İş arıyordum ve internette ilan görüp aradım. Tek istediğim haftada bir gün izinli ol-maktı; bir gün izin olduğunu söylediler, görüş-meye çağırdılar.

Dışkapı'da Rus Pazarı içindeki Carrefoursa Unlu Mamüller'de reyon görevlisi elemanına ihtiyaçları varmış. Müdürle konuştum, şartları uygun değildi ama ev kredimden dolayı acilen çalışmam gerekiyordu. Emin olmak için iki defa sordum, haftada bir gün izin olduğunu ve bu-nun da hafta sonu olduğunu söyledi. “İki veya üç gün Dışkapı'da çalışma şartımız var, sonra evine yakın adresteki unlu mamüllerde sabah 7 akşam 5 çalışacaksın” dediler. Dışkapı'da bir buçuk gün çalıştıktan sonra, eve yakın olan Gima Unlu Ma-müller'e geçtim. Sabah işe gittim, reyonda eleman olmadığı için saat 10'a kadar çalışacağımı söylediler, “Tamam” dedim.

Çalıştığım yer aslında iki vardiyaydı. Sabah 7'den akşam 5'e ve akşam 5'ten gece 10'a. İlk bu şekilde çalıştım, mecburen bir gün izin aldım. Sonra hafta sonunda çalışmamı istediler, “Başta konuştuğumuz şartlar neyse öyle çalışayım” dedim. Kabul etmiyorsa evrak göndereceklerini ve imzalayıp işten çıkma-mı istediler. İş müfettişi gelip çalışma koşullarını de-ntlemeden, işyeri soruşturmadan geçmeden imza

atmayacağımı söyledim. İş sözleşmesi yapmadıkları için işçi sözleşmesinin geçerli olduğunu söyledim. Bir kaç kez elemanları yollayıp imza attırarak istedi-ler. Asla atmayacağımı, işten çıkmamı istiyorlarsa çı-kışımı kendilerinin vermeleri gerektiğini tekrarladım. Bunun mobbing olduğunu söyledim. Aslı astarı ol-mayan bir tutanak tuttular, uygunsuz bir eleman ol-duğuma dair şeyler yazmışlardı. “Kafanıza göre tuta-nak tutamazsınız, ispatlayın” dedim.

Tutanağı tuttukları gün çıkışımı verdiler. Gerekir-se mahkemeye vereceğimi, emeğimin karşılığını bı-rakmayacağımı, eğer üzerime gelirlerse Tuzluca'yı Kadınları Dayanışma Derneği'ndeki arkadaşlarım ile buraya gelip protesto yapabileceğimi söyledim. Bu

yapacaklarımın belki bana bir faydası olma-yacak, olan oldu ama benden sonra orada işe girebilecekler bir faydam olur diye düşün-düm.

Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan işten çıkış kağıdımı aldım, adliyeye gidip arabulucu for-mu doldurdum, çalıştığım işyerine ve bana bir davetiye gönderdiler. Oraya gittiğimde daha önce hiç görmediğim ve tanışmadığım patron geldi. Yaşadığım sıkıntıları, olan olay-ları anlattım, hiçbir bilgisi olmadığını söyle-di. Bu bana inandırıcı gelmedi. 13 gün çalış-mıştım bin 450 TL alacağım vardı. Oradaki Mahmut Bey pazarlık yapmaya başladı, mahkemeye versem bir buçuk iki yıl sürece-ğini, 1000 TL'yi kabul edersem iyi olacağımı anlattı. Çok şaşırılmıştım, amacı emekçi insa-nın hakkını vermek değildi. Teklifi kabul et-tim ama arabulucuya ödenecek yüzde 3'lük miktarın patron tarafından ödenmesini istedim, kabul ettiler.

Bu başıma gelenden öğrendim ki arabulucular emekçi insanların haklarını almalarını sağlamak yeri-ne, az bir paraya ikna ediyorlar. Daha doğrusu mec-bur ediyorlar.

Bir de iş formlarında da yaş sınırlamaları var. 40 yaş üzeri kimseyi işe almak istemiyorlar. Şimdi ben emekli olmama az gün kalmışsa çalışmayacak mıyım yani? 40 yaşındayım diye işsiz mi kalacağım? Yaşama şansımız olmayacak mı?

Seda Mamak / ANKARA

'Emekli olabilmek için yeniden çalışmaya başladım'

58 YAŞINDAKİ
TEKSTİL İŞÇİSİ SULTAN

Elif Ekin SALTİK

Sultangazi'de Zara'ya üretim yapan bir tekstil firmasında çalışan Ayten'le aynı fabrikada çalışan Sultan'ın evinde bir araya geliyoruz.

Sultan 58 yaşında, tekstilde 1 yıldır çalışıyor. Evde depo işçisi oğlu ve eşi de var. Adana'da 25 yıl yaşadıkdan sonra İstanbul'a yerleşmişler. Adana'dayken tarım işçiliği yapmış Sultan, o zaman Bağ-Kur'a giriş yaptırmış kendi adına. "Tarımda çalışana sigorta yapmazlar" diyor.

Yedi çocuk sahibi Sultan'ın eşi ise yıllarca inşaat işçiliği yapmış ama hiç sigortası olmamış. Şimdi oturdukları evi beş oğlu ortak almış. Çocuklarının evi satmayı düşündüğünü söylüyor. Yakın zamana kadar evli olan iki oğlu, gelinleri torunları ve bekar oğluyla birlikte kalıyorlarmış bu evde. Şimdi sadece bekar olan depo işçisi oğlu var yanlarında.

Asgari ücret alan Sultan'ın emekliliğine 3 yıl var. Emekli olabilmek için yeniden çalışmaya başlamış. Çalışma koşullarından şikayetçi; çok yorulduğunu, ayaklarının altının ağrıdığını söylüyor. "Doğru düzgün yemek yapamıyorum evde, bazen kahvaltı yapıyoruz. Hafta sonu da evin temizliği ile uğraşıyorum" diyor.

'BİZİM ORA SANIRSIN HUZUREVİ'

Ayten de yıllardır tekstil işçiliği yapıyor, makineci olarak. Fabrikaya son yıllarda özellikle ileri yaşta kadınların çalışmaya geldiğini söylüyor. "Bizim oraya gelsen görürsün. Sultan teyzenin yaşında çok çalışan var. Sanırsın

Sultangazi'deki bir tekstil firmasında çalışan Sultan, 3 yıl sonra emekli olmanın hayalini kuruyor. Ayten de son yıllarda ileri yaşta pek çok kadının tekstilde çalışmaya başladığına dikkat çekiyor.

huzurevi! Özellikle son bir buçuk senedir yaşı ileri insanlar çalışıyor. Mesela bir çırağım var, çok yaşlı. Bana cep çeviriyor ama, ben iş bile istemiyorum. Bir bakıyorum uyuyor. Ben ona nasıl 'Şu işi al gel'diyeyim, diyemiyorum ki... O yaşta ki insandan nasıl isteyeyim" diyor.

Sultan söze girip genç bir erkek işçinin "İş ver bana teyze" diye kendisine bağırdığını, onu zorladığını, hatta bu yüzden ağladığını anlatıyor. Gerçi iş arkadaşları uyardıktan sonra genç işçi daha dikkatli davranmaya başlamış ama "Bir insan bana bir şey söylese hemen ağlamaya başlıyorum" diyor Sultan.

'USTABAŞILARIN GÜCÜ KADINLARA YETİYOR'

Sultan'ın "Bugün Ayten'in başından bir olay geçti" demesi üzerine Ayten ustabaşı ile yaşadığı tartışmayı anlatmaya başlıyor: "Acemi bir makineci getirdiler, bir süredir ona yardım ediyordum ki fırça yemesin. Bugün de ustabaşı gelip usta makineci olan kişiye yardım etmemi istedi. Ben de onun işi bildiğini, ona yardım etmem gerek olmadığını söyledim. Bana 'Yapıyorsan yap, yapmıyorsan kalk git' dedi. 'Kalkar giderim' deyip çıkışımı vermeye gittim ben de. Arkadaşlar arkamdan geldiler. Ustabaşları hep

böyle, başkalarına sinirlenip acısını bizden çıkartıyorlar. Erkeklerle karşı karşıya geldiler mi hemen kavgaya tutuşuyorlar, ancak güçleri kadın işçilere yettiği için en ufak şeyde çık git diyebiliyorlar..." Sultan da "Çok bağıryor o usta" diyerek Ayten'in anlattıklarını destekliyor.

EMEKLİ OLACAK YAŞTA MECBUREN ÇALIŞIYORLAR

Geçmişte Türkiye'nin pek çok ilini gezip tarım işçiliği yapmış Sultan. "Pamuğa gittim, çam dikmeyi yaptım, mandalinaya, portakala, domatese, bibere gittim. Ne varsa her şeyi yaptım" diyor. Tarım işçiliğinin tekstil işçiliğinden daha zor olduğunu düşünüyor. "Tekstilde yağmur yok, çamur yok. Tarlada o yağmur çamur içinde çalışıyorsun. Un torbalarını yıkayıp dikip çadırın üstüne atıyordum. Üstüne de naylon atıp naylonu yatıyorduk. İçeride soba bile yakıyorduk. Çok çektik biz."

Ayten ise tarımda çalışmaktansa tekstil gibi yemeği, servisi olan bir yerde çalışmanın ileri yaşta ki insanlara daha kolay geldiğini ama asıl sorunun belli bir yaşta sonra emekli olması gereken insanların geçim derdi nedeniyle düşük ücrete çalışmak zorunda kalması olduğunu dile getiriyor.

ESKİDEN HAFTADA BİR ET ÇIKARDI ŞİMDİ O DA YOK

KRİZ nedeniyle her şeye yapılan yüksek zamlar, bütün emekçileri olduğu gibi Sultan ve Ayten'in de hayatlarını giderek zorlaştırmış. Zamların evin geçimini çok etkilediğini söylüyor Sultan, doğalgazın yüksek geldiğini, faturaların zar zor ödendiğini belirtiyor.

"Peki, krizle birlikte fabrikanın koşullarında değişen şeyler var mı?" sorusuna yanıt Ayten'den geliyor: "Bize bir aydan beri 10 bin tane iş geliyorsa 5 bin tanesini biz yapıyoruz, 5 binini de üstteki firma yapıyor. İki yer de Zara'ya çalışıyor. İki yerin de işsiz kalmaması için işi bölüştürüyorlar. Birkaç günlük maaş gecikmesi dışında bizlere şimdilik yansıyan çok ciddi bir şey yok. Ancak yemekhanedeki yemekler artık daha kötü çıkıyor. Malzemeden kısıyorlar, eskiden haftada bir et çıkarırdı şimdi o da yok. Genelde patates ağırlıklı yemekler çıkıyor. Bazen haftada üç kez makarna çıkıyor, iki güne de pilav koyuyorlar..."

Depresyon en çok kadınları sever

Uzm. Dr. Senem ASLAN

Hayatta herkes zaman zaman sıkıntılar yaşayabilir. Ancak, bazı kişilerde bu durum semptom halini alabilir ve çok daha azında bu bir hastalık belirtisi olabilir. Psikiyatride 'depresyon' diye bahsedilen durum tam olarak bu hastalık halidir.

Depresyon "çökkünlük" olarak Türkçe'ye çevirebileceğimiz, anlık bir ruh hali, bir sendrom veya bir hastalık olarak karşımıza çıkabilir. Depresyonu izah eden tek bir model yoktur ancak genel olarak beyinde kimyasal iletimde rol alan maddelerle ilgili bir dengesizliğin olmasıdır. Bu dengesizlik çevresel nedenlerden etkilenmektedir. Depresyon tedavisi doğru tedavi ile mümkün olan iyileşen gerçek bir hastalıktır. Toplumda sanılanın aksine ruh zayıflığı değildir.

KADINLARDA DAHA YAYGIN

Toplumdaki sıklığına baktığımızda; bir yılda kadınların yüzde 13'ü, erkekle-

rin yüzde 8'inin depresyonda olduğunu göstermektedir. Türkiye Ruh Sağlığı Profili Çalışması'nda 12 aylık depresif nöbet yaygınlığı kadınlarda yüzde 5.4, erkeklerde yüzde 2.3, tüm nüfusta yüzde 4.0 olarak verilmektedir.

Görüldüğü gibi kadınlarda iki kat daha fazladır. Yineleyici depresyonlar kadınlarda daha sıktır. Akut depresyon atağı geçirenlerin yüzde 15 kadarında depresyon süregenleşme eğilimi gösterir.

KADINLARDA NEDEN DAHA FAZLA?

KADINLARDA depresyonun erkeklerle göre iki kat fazla olması erkeklerin belirtilerini, alkol ve madde kullanımı, değişik eyleme vurum davranışları şeklinde ifade etmesi (erkek arkadaşları ile baliğa çıkması, kahvede amaçsızca oturup kağıt oynayıp etrafı seyretmesi vb), kadınların bu olanakları kullanamamaları, aynı stres etkeni karşısında daha yoğun belirtiler göstermesi biçiminde açıklanıyor.

Diğer önemli bir açıklama da hormonal nedenler ve geleneksel kadın rolü ile ilgili. Ayrıca kadınlar gebelik, doğum, premenstrüel dönem gibi depresyona yakınlık yaratan ek özel dönemler yaşar. Cinsel ve fiziksel istismar da kadınları daha çok etkilemektedir.

DEPRESYON İÇİN RİSK ETKENLERİ NELERDİR?

- Erken ebeveyn kaybı
- Madde ve alkol kötü kullanımı
- Anksiyete bozuklukları
- Kadın olmak
- Düşük sosyoekonomik düzey
- İşsizlik: İşsizlik depresyonda risk etkeni olması yanında işte verimliliği azalmasının önemli nedenlerindedir.
- Daha önce depresyon geçirmiş olma
- Yakın zamanda önemli yaşam olayları, stres etkenleri
- Kişilik yapısı
- Çocukluk döneminde cinsel veya fiziksel kötü davranılma öyküsü
- Bazı ilaçlar
- Tıbbi hastalıklar
- Hormonal değişiklikler

Yineleyici depresyonlar kadınlarda daha sıktır. Akut depresyon atağı geçirenlerin yüzde 15 kadarında depresyon süregenleşme eğilimi gösterir.

AH O SABAH KARANLIĞINDA İŞE GİTMELER YOK MU...

FOTOPERİYODİK teoriye göre uzun geceler ve kısa gündüzler mevsimsel depresyon ve duygudurum bozukluğu ile giden bir depresyona neden olmaktadır. Sabahları işe yada okula gitmek için karanlıkta uyanıyoruz. Karanlıkta ev içinde ışık kullanarak hazırlanıyor-

ruz ve çoğu zaman işe/okula vardığımızda hava ancak aydınlanmış oluyor.

Aynı ritim akşam dönüşlerde de geçerli oluyor. Bu da mevsimler depresyonu tetikleyen faktörlerden birisi oluyor. Bunun temel nedeni ola-

rak vücudun melatonin salınımı gösterilmiştir. Bahar aylarının gelmesiyle ve uzayan gündüzlerle yaz aylarında kaybolması ile belirgin eş zamanlılık gösteren bu depresyon tipinin toplumda görülme sıklığının yüzde 5-6 civarında olduğu kabul edilmektedir.

TEDAVİSİ VAR!

DEPRESYON olgularının yüzde 85'den fazlası bilinen tedavi yöntemlerinden yararlanır. Tedavi edilmeyen olgular ise 6-24 ayda kendiliğinden düzelirler. Yüzde 5-10 kadar olguda ise iki yıldan fazla sürer. Uygun tedavi ile bu süre birkaç hafta ile birkaç aya indirilebilmektedir.

Davranışçı ve bilişsel psikoterapiler tedavide çok etkin ve iyi bir yere sahiptir.

BUNALTI, KAYGI, UMUTSUZLUK...

KLİNİK depresyonda ilgi ve zevk azlığı, umutsuzluk ve karamsarlık temel bulgulardır. Depresyondaki kişiler derin bir üzüntü yaşar. Gelecekleri ve yaşadıkları ile ilgili hep kötümser düşünürler. Hastada depresif duygudurum ile birlikte değişik etkinlik ve sorumluluklara karşı ilgi kaybı izlenir.

Daha önceden yapmaktan zevk aldıkları şeyleri yapmak bu kişilere artık zevk vermez, iş, özel zevkler, bireysel ilişkiler, cinsel aktivite de dahil olmak üzere hiçbir şeyden zevk alamazlar. Bazı olgularda anksiyete (bunaltı, kaygı) düzeyi çok artabilir, ajitasyon (huzursuzluk) gösterebilirler.

Genel olarak ilgileri azalır. Umutsuzluk ve çaresizlik duyguları o kadar yoğun olabilir ki düşünceleri bu durumdan hiçbir şekilde kurtulamayacaklarını düşünebilirler. Depresif hastalar basit günlük aktiviteleri bile yapmakta güçlük çekerler. İş, aile, para ve kendi sağlıkları ile aşırı biçimde kafaları meşgul olur. Enerji düzeyi azalır. Bazı olgularda önde gelen

belirti somatik belirtiler olabilir; vücudun çeşitli yerlerinde açıklanamayan ağrılar, bulantı, kusma gibi davranışlar görülebilir. Tepkisel davranırlar.

Umutsuzluk, kötümserlik, benlik saygısında düşme ve suçluluk duyguları intihar düşünce ve eylemlerini uyarır. Sevilenle yeniden birleşme düşünceleri ortaya çıkabilir. Düşünce içeriğinde geçmiş olaylar önemli bir yer tutar. Yoğun anksiyete (bunaltı, kaygı) belirtilerinin depresyon olgularında intihar girişimleri için belirleyici bir etken olduğu ileri sürülmektedir. İntihar düşünceleri ve girişimleri depresyonun önemli acil hastane yatışı gerektiren belirtilerindedir.

Depresif olguların çoğunda duygudurum değişiklikleri ile birlikte iştah ve kilo kaybı bulunur.

Uyku bozukluğu depresyonun çok sık karşılaşılan bir belirtisidir. Dalgınlık, unutkanlık olabilir. Bazen ağır olgularda aklından geçenlerle dış dünyada olanlar birbirine karıştırılabilir.

Uluslararası Ev Emekçileri Konferansının ardından

AKP hükümetinin torba yasada ev işçilerine müjde diye çıkardığı sigorta hakkı biz ev işçilerini daha geriye götürdü. Bir gün bile çalışsak sigortamız olmasını talep ederken, 10 günden fazla çalışanlar sigortalanıyor, geriye kalan 20 gün için ise devlet bizi borçlandırıyor.

Biz ev işçileri tüm işçiler gibi genel sağlık, emeklilik hakkımız olmasını istiyoruz oysa ki. Biz haklarımız talep ederken geçtiğimiz aylarda Güney Afrika'da uluslararası ev emekçileri konferansı gerçekleşti.

IDWF 2. kongresinde Federasyonun üyesi olarak İmece Ev İşçileri Sendikası da yer aldı. Sendikamız ve Türkiye'deki ev işçilerini temsilen 2 kişi gittiğimiz konferansa Afrika, Asya, Avrupa, Latin Amerika ve Kuzey Amerika ülkelerinden yaklaşık 400 kişi katıldı. Katılanlar arasında kadın ev işçilerinin yanı sıra, erkek ev işçileri de vardı. Bu konferansa katılmaktan çok mutlu oldum, çeşitli ülkelerden ev işçileri ile tanıştım, konferans çok verimli geçti. Güney Afrika'daki yaşam şartları ve o insanların mücadelesi görülmeye değerdi. Konferans Cape Town şehrinde 2 gün sürdü. Cape Town'da yaşayan halkın bir kısmı barakada yaşarken bir kısmı da lüks villalarda yaşıyor, orta kesim diye bir şey yok. En ağır yaşam koşullarında bile insanlar çok enerjik ve mutlular, kendilerini mücadeleye adanmışlar.

Konferans, gittiğimiz şehir, farklı ülkelerden bir araya geldiğimiz ev emekçileri bana

şunu gösterdi; kendi ülkemizde ev emekçileriyle ilgili daha sıkı bir mücadele vermeli, daha örgütlü ve güçlü olmalıyız. Ve bunların yanında diğer sendikalarla ve kitle örgütleriyle güç birliği içerisinde olmamız gerek.

Birlikte, örgütlü hareket edersek ancak mücadelemiz hedefine ulaşır.

Konferans bana bir şeyi daha gösterdi, o da örgütlü mücadelenin önemi. Devam eden üç davam var, biri hizmet tespiti, ikincisi maddi manevi tazminat üçüncü de geçirdiğim iş kazası ile ilgili. Ben İmece ile tanışmamış olsaydım hakkımı arayamazdım. Ne maddi ne de manevi gücüm yeterdi, kendimi bu kadar özgüvenli hissemezdim.

Çalışma koşullarımızdan dolayı birçok meslek hastalığımız da var. Kullandığımız kimyasallar bizi astım hastası yapıyor, ayrıca deri hastalıkları yaşıyoruz. Ağır eşyalar kaldırıp indirmekten bel fıtığı, menisküs, eklem hastalıkları oluyoruz. Hatta hamile olarak çalışıp hamileliğimizi gizlemek zorunda bile kalıyoruz.

Ekmeğin ve Gül aracılığıyla bütün ev emekçilerine sesleniyorum; gelin İmece Ev İşçileri Sendikası şemsiyesi altında birlikte mücadele edelim, haklarımızı bilelim, tüm haksızlıklara dayanışma ile cevap verelim.

Minire İNAL / ANTALYA

Hayatlarımızdan haklarımızdan vazgeçmediğimiz bir yıl olsun

SEVGİLİ kız kardeşlerim yeni bir yıla daha girdik, oldukça ağır ekonomik sıkıntılar olduğu, hak gasplarının alabildiğince yaşandığı günlerden geçiyoruz. Kadınlar olarak da, adaletsizliğin yaşandığı, kadına yönelik şiddetin artarak ilerlediği koşullarda 2019 yılını karşıladık.

İnsanların alım güçlerinin oldukça düştüğü aşıkâr. Pazarlardan, elimiz kolumuz dolu geldiğimiz zamanlar gerilerde kaldı. Her gün borç, yoksulluk nedeniyle canına kıyan insanların haberlerini okuyoruz.

Yılın son günü Antalya'da kestane satarak ekmeğin parasını kazanan baba, mangaldan artan közü üşüme-sin diye 15 yaşındaki oğlunun odasına koymuş. Isın-sın diye koyduğu bu közün oğlunun ölümü olacağını bilememiş. Astım hastası olan oğlunun cansız bedenini sabah odasında bulmuşlar.

Evlatlarını kaybeden analara kendi kızlarımızdan, oğullarımızdan bahsederek onların acılarına dokunur diye sevinçlerimizi bile belli etmekten çekiniyoruz, onların yaralarına dokunur diye gülümsemeye korktuğumuz zamanlarda yaşıyoruz.

Ve işte böyle bir zamanda daha fazla yan yana durmaya ihtiyacımız var. Hayatlarımızdan ve haklarımızdan vazgeçmeyeceğimiz bir yıl olsun. Birbirimizi yok saymayan, ötekileştirmede bir yıl. Bunun yolu da mücadeleyi elden bırakmamaktan geçiyor.

Bir de biz kadınların iyi ki Ekmeğin ve Gül gibi iyi bir rehberi ve dostu var. Nice nice insanlığın kazana-cağı ve çoğalacağımız bir yıl olsun. Güzel yıllar bizimle olsun...

Aymur SEYREK / ANTALYA

Umutsuzluğun yerini birlik ve dayanışma alsın

ÇOĞU zaman, kadınlarla bir araya geldiğimizde en çok konuştuğumuz konular ev işleri, çocuklar, alışveriş, hangi elbise nerede kaçta satılıyor vs. gibi şeyler olurdu. Bu sıralar kadınların gündeminde ya işsizlik, ya çalıştığı fabrikada kriz bahane edilerek ücretsiz izne çıkarılmaları; çarşı pazarın el yakan pahalılığı, gelecek kaygısı, çocuklarına yetememe, onların en acil ihtiyaçlarına bile cevap verememe gibi şeyler var. Bu sorunlar yüzünden ailelerde gerginlikler ve kavgalar yaşanıyor, ekonomik kaygılar boşanmaları tetikliyor.

"İşinde gücünde" denen insanların, kadınların gündemleri bunlar, her muhabbet kendil-

ğinden bu sorunlara bağlanıyor hemen.

"Tuzsuz aşım dertsiz başım" deyimi bile artık rafa kalktı diyebiliriz. Maalesef kadınlar tuz ekecek aşımın bile olmayacağı düşüncelerine kapılıyor ve tüm sohbetler de bu kaygılara nasıl çözüm bulunacağı yönünde oluyor. İşte o zaman da kadınların dayanışması ve örgütlülüğü gereği tartışmaya başlanıyor.

Yine dertlerin, tasaların paylaşıldığı bir günde Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğinde bir araya geldiğimiz kadınlardan Zehra, eşinin bir süredir işsiz olduğunu söyleyerek isyanını dile getiriyor: "Asgari ücrete yapılan zam yine bizlerin maaşlarından çıkartılacak.

İşsizlik fonundan yapılacak kesintilerle ve düşen alım gücüyle aklımızla dalga geçiyorlar."

Elif de Metin Akpınar ve Müjdat Gezen, Cumhurbaşkanı tarafından hedef gösterilerek bütün halka korku mesajı verildiğini söylüyor. Üç çocuğu ile kıt kanaat geçiren Ayşe ise "Bunu yaparken bizim kanaat ettiklerimizi beğenmeyip muhalif olursanız sizin de başınıza bunlar ve daha beterleri gelir demeye çalışıyorlar" diyor.

Kadınlarla her sohbet ettiğimizde bir arada olmanın önemini anlatırken, herkesin söyleyecek sözlerinin daha çoğaldığı; umutsuzluğun yerine dayanışma ve örgütlülüğün aldığı bir değişim yaratmamız gerektiğini söylüyoruz biz de. Ve bir sonraki sohbetlerde buluşmak üzere sözleşiyoruz kadınlarla.

Zahide ÇERİKCİ KİPER
Esenyah / İSTANBUL

YAŞAM ÇİZGİLERİ

Gülşah KAYA

Çizgi romanlar çoğu zaman “çocuk işi” olarak görülür. Süper kahramanların dünyayı kurtarışı ya da gerçek dünyanın yalnızca mizahi yönünün anlatısıymış gibi. Adı söylenince Teksas ve Tommiks dışında akıllara pek de bir şey getiremeyen bu kitaplar, “ciddi” meselelerin ilgilileri için çok ciddiye alınmaz.

Tam da bu nedenle edebiyat takipçilerinin dahi gündeminin dışında kalır. Oysa edebiyatın dışlanan bu türü, bizi ve yaşamımızı fazlasıyla ciddiye alır.

Bahsettiğim bu “ciddi” çoğunlukta sansız, bu yazıda size bahsedeceğim iki çizgi romanın fikrinizi değiştireceğine inanıyorum. Okumayı önerdiğim bu iki kitabın kahramanları “hayal ürünü” olmadıkları gibi aynı zamanda kahraman sayılabilirler.

EN UZUN KOŞU

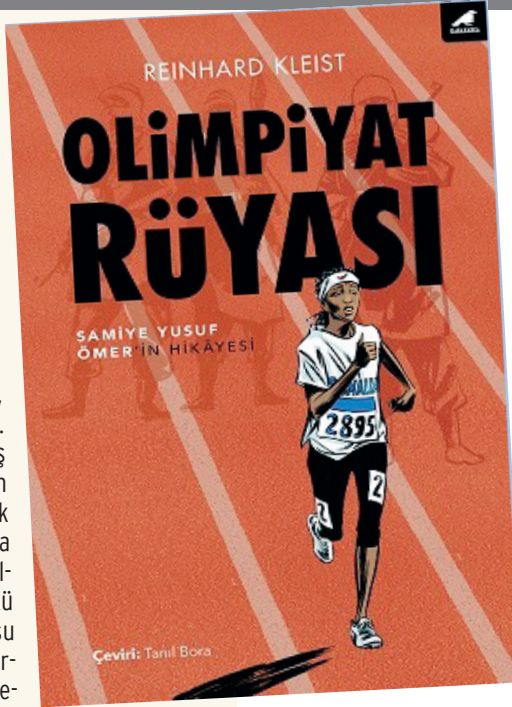
Samiye Yusuf Ömer adını hiç duymuş muydunuz? Dürüst olmak gerekirse Reinhard Kleist çizmeseydi, ve “Olimpiyat Rüyası” ismini alan çizgi roman yayımlanmasaydı ben de duymamış olacaktım. Samiye, Somalili genç bir kadın atlet. Hiç profesyonel eğitim almamış olmasına rağmen 2008 Pekin Olimpiyatlarına milli atlet olarak katılabilmiş ve sonuncu olsa da büyük başarı olarak kabul edilmiş ve tebrik toplamıştır. Çünkü Samiye'nin yaşadığı Mogadişu şehri, El Şahab isimli cihatçı örgütün kontrolindedir ve katı şeriat uygulamaları altındadır. Bu nedenle de kadınların atlet olmak için eğitim alabilmeleri bir yana, sokakta koşması dahi ölüm nedeni sayılabilmektedir.

Ancak Samiye, bir sonraki olimpiyatı kazanmaya niyetli ve bunun için ne kadar zorluk varsa hepsini karşısına almaya hazırdır. Önce, ailesiyle birlikte yaşadığı şehirde çalışmalarına başlar. Uzun yıllardır devam eden iç savaşın delik deşik ettiği sahalarda antrenman yapmaya gayret etse de bir süre sonra El Şahab'ın ölüm tehditleri nedeniyle Somali'de kalarak bu işi yapamayacağını anlar. Tehditleri ciddiye almamak için hiçbir sebep yoktur. Birkaç sene önce bu çetenin babasını öldürdüğünü düşününce hele...

Fakat sırf bu sebepten olimpiyat sevdasından vazgeçmek olmaz. Birkaç sene önce o çetin yollardan geçerek Avrupa'ya varabilmiş ablası gibi yollara düşmeye karar verir. Henüz yaşı çok ufak da olsa başka çıkar yol yoktur... Yolda başına gelenleri de çizgiler ve sözcükler anlatsın size, ben yalnızca sonunu söyleyeyim. Ne yazık ki beklenen “başarı hikayesi” Samiye'nin sonu değildir. Samiye, savaştan başarıya uzanacak o en uzun koşunun hayalini kurarken, bindiği mülteci botunun batması sonucu 2012'de Akdeniz'de yaşamını yitirir.

Kitabın arka kapağında şöyle yazıyor: “Zor'un tanımını değiştirecek bir öykü bu. İmkansız'ın sözlük anlamına örnek olacak belki de. Siz spor diye okuyun, tarih epik masallar bölümüne kaydedin.”

*Olimpiyat Rüyası, Samiye Yusuf Ömer'in Hikayesi, Reinhard Kleist, Karakarga Yayınları

UMUT VE İNANÇ İÇİN

Tarihin tekrerrü, sınıf savaşının tekrar edişinden biraz da. Bugün hayatlarımızı nasıl kuşatılmış hissediyorsak 1870'te de Fransızlar öyle hissediyorlardı. Savaşın bitip düşürdüğü o kış, yiyecek ekme bulamayan Parisliler, depolara saklanmış yiyeceklerden nasiplerini alamadıkları gibi özgürlüklerinin de ellerinden gitmesiyle karşı karşıyaydı. Aylarca bu şartlarda yaşamaya gayret gösteren halk, artık kaybedilecek bir şey kalmayınca, kazanılabilecek şeyler için 1871 baharının ilk günlerinde Belediye Meydanına dökül-

dü. Kendi ülkelerinin askerleriyle savaşmak zorunda kalacaklardı ancak bu cesaretin karşılığında Komün'ü kuracaklardı.

Akademisyen, Yazar Mary M. Talbot ile Çizer Bryan Talbot tarafından hazırlanan “Kızıl Azize: Bir Ütopyanın Peşinde” isimli bu çizgi roman, Paris Komünü ve onun öncülerinden Louise Michel'in mücadelesini anlatıyor.

Louise, en çetin koşullarda mücadelenin hep en önlerinde yer alan bir kadın militan; “Hayatım eşitsizlik ve sömürüye karşı mücadeleye adanmış korkusuz ve yılmaz bir direnişçi, bilimin öncüsü olduğu adil bir geleceğin düşünüyü kuran bir feminist öğretmen, ‘mücadele-nin korkunçluğunu’ şiire dönüştüren tutuklu bir şair...”

Yalnızca kadınlara değil, bütün bir mücadeleye ve savaşın ertesindeki zafere de öncülük etmiş Louise. Kurulan Komün'ün ardından işçi sınıfının özgürlüğünü Paris'in özgürlüğüne eş tutmuş ve yaptığı ilk iş, atölye ve imalathaneleri işçilerin yönetimine geçirerek özel mülkiyete son vermek olmuş.

Kadınların evlilik içindeki eşitsiz yaşamlarını değiştirmeyi hedef edinen Louise, aynı zamanda din görevlilerinin devlet kurumlarından çekilmesi ve laik bir toplumun inşası için çabalamış.

Bütün bunlarla birlikte, Kızıl Azize lakabını ona veren şey ise paylaşımcılığıyla birlikte iyiye olan inancı olmuş. Maddi olan her şeyi koşulsuzca paylaşıyor, fakat bunun ötesinde, gelecek güzel günlerin umudunu savaş koşullarında dahi yarattığı ütopyalarla taşıyor ve ütopyalarını bilime olan inancıyla birleştiriyor. Kitabın sayfalarını hızla çevirmeye vesile olan bu tutkulu kadının hikayesi, heyecan yaratmakla kalmıyor, karanlık günlerin aydınlığa dönüşmesinin önce inanmakla başladığını da hissettiriyor. Nitekim sürgüne gönderilirken gemide, sonrasında sürgündeki o koşullarda dahi tükenmeyen inancı, hem bugünü yaşama biçimi hem de yarını kurgulama hevesi hayranlık uyandırıyor.

Her iki çizgi romanın da okuma süresi çok kısa fakat etkileri uzun süreli. Hikayeler kadar çizgilerle yaratılanlar da etkileyici. Bu kadar az yazıyla bu denli güçlü bir anlatım başka türlü mümkün olmazdı sanırım. Aynı zamanda daha fazlasını öğrenme arzusunun bu denli uyandırmazdı belki de... Tarihin yeni ve nispeten eski zamanlarında yaşamış iki kadının biri kısa, diğeri nispeten uzun yaşamını ve mücadelesini konu alan bu iki çizgi romanı -her şeyden önce- umudunuzunuzu tazelemeniz için öneriyorum.

Kızıl Azize: Bir Ütopyanın Peşinde, Mary M. Talbot-Bryan Talbot, Desen Yayınları

